

www.unijakm.org

УНИЈА

ИНФО

 UNHCR
The UN Refugee Agency

Број 65-66.

Год. VII

Београд

јануар-фебруар 2010.

Бесплатан примерак

ISSN 1820-3531

Издавање овој Билтена омогућио је Високи комесаријат за избеглице (UNHCR)

Горње Село

Интервју:

**ОЛИВЕР ИВАНОВИЋ, државни секретар у
Министарству за Косово и Метохију (стр. 4)**

ОЛИВЕР ИВАНОВИЋ

ТРИ ОСНОВНА ЦИЉА

Министарство за КиМ, пружиће логистичку подршку UNHCR-у и другим међународним организацијама да стварно помогне оним људима који још увек желе да се врате...

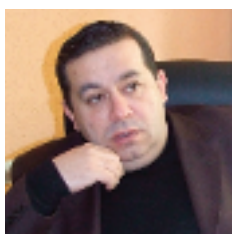
str. 4

ШИРОМ КОСОВА И МЕТОХИЈЕ

str. 8

ПОСАО НАЈВЕЋИ ПРОБЛЕМ

Оно што већина повратника на Косову и Метохији замера властима у Београду, али и Привременим институцијама на Косову је недостигањак пажње и разумевања, преваходно у изналажењу запослења.

БОЈАН СТОЈАНОВИЋ

ИСКОРИСТИТИ ТРЕНУТАК

“Већ од априла месеца крећемо са изградњом зграде болнице, као и реконструкцијом саобраћајнице од улаза у Грачаницу, до излаза код Кишице. Завршићемо пут Грачаница - Лайље Село са трошоцима и уличном расветлом...”

str. 15

ПОВРАТАК У ЛАПЉЕ СЕЛО

ИСПИТИВАЊЕ СНАГА

str. 18

Прва група повратника у Лайље Село дошла је 15. јануара. Укупно девет породица уселило је у нове станове. Почетком фебруара придружило им се још осам породица...

ПОВРАТНИЦИ У КЛОБУКАРУ

СТАЊЕ НЕПРОМЕЊЕНО

Приликом наше последње посете овом селу, незадовољни квалитетом изградње кућа и немогућности запослења, многи од наших садашњих саговорника рекли су нам да ће, ако се ускоро услови живота не поправе, ово повратничко село поново опустети...

str. 20

ЦРВЕНИ КРСТ ШТРПЦЕ

ПОДЕЉЕНО ПРЕКО 10 ХИЉАДА ТОНА ПОМОЋИ

str. 23

У евиденцији тренутно има 250 породица са негде 750 лица корисника хуманитарне помоћи...

ОСВЕШТАНЕ ЦРКВЕ У ПРИШТИНИ И ПРИЗРЕНУ

ОЖИВЕЛЕ ЦРКВЕ НА КОСМЕТУ

У првој недељи ускршњег поста пронела се вест да ће у суботу, 20. фебруара 2010. године бити обављено освешћење цркве у Приштини, а дан касније у Призрену...

str. 26

Реч уредника, уместо уводника...

Седма година излажења

Унија - Савез удружења интерно расељених лица са Косова и Метохије је непосредно по оснивању, у сарадњи са UNHCR-ом и Међународном православном добротворном организацијом (ИОСС), почела да издаје информације везане за расељена лица, на четири стране, као подлистак у часопису за избегла и расељена лица "Прави одговор".

Била је то претеча УНИЈА ИНФО билтена који је, захваљујући подршци UNHCR-а, односно реализацији пројекта побољшања информисаности расељених, финансираног од ове организације, прерастао у месечно гласило. Први број Билтена, штампан је, на осам страна у септембру месецу 2004. године, а до сада је изашло укупно 64 броја.

ВИШЕ ИНФОРМАЦИЈА

Од ове године, имаћемо већи број страница (28), излазити једном месечно, што значи и више информација за све оне који нас читају и који су све ове године били са нама или уз нас. Овај број скоро читав је посвећен дешавањима на Косову и Метохији. У наредним ћемо полагано отворати и друге теме. Јер како рече Оливер Ивановић, државни секретар у Министарству за КиМ, не смемо да бежимо од чињеница да се људи све теже одлучују за повратак, а да су интеграција и полуинтеграција расељених наша реалност.

Зато ће странице Билтена у наредном периоду, бити попуњене и овим темама, с тим што нећемо да заборављамо ко смо и одакле смо. Повратак и опстанак Срба на Косову и Метохији увек ће добијати приоритетно место, јер ми најбоље знамо како и у којим условима ти људи живе. Бићемо критични, али и похвалити сваког онога који учини нешто позитивно за расељеничку популацију. А она није мала, још увек, нажалост, прелази бројку од две стотине хиљада.

АКТУЕЛНО И ОБЈЕКТИВНО

Објавили смо до сада хиљаде текстова покушавајући да увек будемо актуелни, али пре свега објективни. Нису нас интересовали дневно политички догађаји, иако смо и њих пратили, већ изнад свега реч и судбина обичног човека. Његова животна искуства из колективних центара, али и први повратнички кораци. Управо у овом броју забележили смо такве случајеве и поделили са повратницима у Лапље Село прве тренутке њихових нових животних поглавља.

У протеклом периоду, новинари и сарадници Уније, обишли су све општине на КиМ, готово сва повратничка насеља на Космету, порушене и непорушене цркве и друга културна добра и направили низ репортажа са лица места. Ни овај број није изузетак, али садржај нећемо откривати, препустићемо то вама.

ПОДРШКА

Тешко да бисмо ово могли да радимо без одређене подршке. UNHCR Србија даје нам је несебично свих ових година и финансијску и моралну. Посебно задовољство нам представља и то што нас је примио Горан Богдановић, министар за КиМ, и подржао наш рад, а изражавамо и захвалност појединцима из ПИС Косова. Ипак, највећу подршку увек смо имали од вас, наших читалаца. Зато и даље од вас очекујемо, пре свега да и даље будете уз нас, али и да нам шаљете предлоге, примедбе, сугестије, критике, евентуално и похвале, али и текстове за које ће се сигурно пронаћи одговарајуће место у нашем часопису.

Адреса редакције је УНИЈА-ИНФО Билтен, **Крунска улица бр. 15; 11 000 Београд. Контакт телефон је 011/323-1005, факс 011/303-5393, e-mail unijakm@eunet.rs.** А све оно што смо до сада урадили и што наш издавач Унија - Савез удружења интерно расељених лица са Косова и Метохије ради потражите на нашем сајту www.unija.org.

МИНИСТАР БОГДАНОВИЋ ПРИМИО ПРЕСТАВНИКЕ УНИЈЕ

Златко Маврић, Доста Палић и Славица Милуновић, чланови Управног одбора Уније у дужем и срдачном разговору упознали су **Горана Богдановића**, министра за Косово и Метохију са својим активностима у решавању проблема расељеничке популације. Истакли су свој вишегодишњи рад у организацији „Иди-види“ и „Иди-информиши“ посета, учешћу на Општинским радним групама, повратку расељених и њиховој економској одрживости, као и на пољу информисања.

Министар Богдановић подржао је рад Уније, разменио искуства са терена и сложио се са предлогом Уније о сарадњи на заједничким пројектима. Договорено је да већ у наредним данима представници Уније са **Браниславом Ристићем**, помоћником министра, који је такође присуствовао састанку, израде предлог пројекта и доставе га министру на усвајање.

Забележио: **Жељко Ђекић**

ОЛИВЕР ИВАНОВИЋ ДРЖАВНИ СЕКРЕТАР МИНИСТАРСТВА ЗА КИМ, ГОСТ РАДИО ЕМИСИЈЕ У ОРГАНИЗАЦИЈИ УНИЈЕ

Министарство за КиМ, пружиће логистичку подршку UNHCR-у и другим међународним организацијама да стварно поможемо оним људима који још увек желе да се врате. Са прошлоком времена пада њихово интересовање за повратком, објективно речено, ти људи се интешришу или полу интешришу у средине у којима се налазе више од десет година. Неко од њих би повремено одлазио на КиМ, али мало ко хоће да остане, ако нема неко решење економске одрживости, односно, ако нема шта да ради тамо, истакао је Оливер Ивановић, један од приоритетних Министарства за ову годину.

ТРИ ОСНОВНА ЦИЉА

Дружи приоритет, по његовим речима је трансформација средстава свих Министарства која улажу на КиМ, тако што уместо примања новчане помоћи, због привремене незапослености, која траје већ десет година, њихови корисници једнога тренутка треба да схвате да је боље да узму гошовину као подстицајна средства и да то наменски користе.

- Циљ нам је да уложи та средства за производњу у неком сопственом породичном предузећу у коме би запослили себе и два члана породице и да сами плаћају допринос за пензију и здравствено осигурање. То је много боља варијанта него да за та средства купе викендице или куће ван КиМ, што људи често и раде. Зато ми стриктно и контролишемо давање тих средстава. Мало смо и спори, али то ситуација од нас захтева.

❖ Који је трећи циљ ?

Наша међународна активност, комуникација са међународним организацијама, јер немамо контакт са косовским Албанцима, оним који себе представљају представницима институција независне државе Косово. Зато настојимо да посредним путем вршимо утицај на њих преко међународних представника. То ће се наставити и даље, како бисмо преко УН организација, EULEX, KFOR-а, помогли српском становништву у решавању одређених свакодневних проблема са којима се сусрећу.

❖ *Налазимо се између 17. фебруара и 17. марта. Две године је прошло од проглашења независности, шест од мартањског поџрома. Како оцењујете прошле период ?*

И ове и прошле године 17. фебруар смо прешли без неких већих узбуђења. Било је узнемирења, било је неколико инцидената који свакако узнемирују. Откопавање гроба у Ђуилану, напад на повратника из Жача, каменовање куће у центру Клине. Они објективно узнемиравају и KFOR на то мора обратити пажњу. С друге стране ми смо апсолутно игнорисали њихово проглашење и оно за нас не постоји. Настављамо да живимо као што смо живели до тог тренутка. Оно што треба да брине јесте то да ми немамо никакву комуникацију са косовским Албанцима и то је озбиљан проблем на дуже стазе.

МИСТИФИКОВАЊЕ ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИЈЕ

❖ *У последње време многа се говори о децентрализацији и настајању оштина на КиМ са већинским српским становништвом. То ојет доводи људе на терену у заблуду. На пример, оштина Ђуилане развојена је на неке три стране.*

Ми сматрамо да децентрализација у покрајини јесте у интересу Срба, али је план Мартија Ахтисарија о реформи локалне самоуправе, који спроводе међународна цивилна канцеларија и власти у Приштини неприхватљив и супротан интересима Срба. Што се његовог плана тиче, оно што је највећи проблем јесте то

што се не уважава бројчано стање Срба пре јуна 1999. године. У општини Гњилане, на пример, у то време живело је преко 33 хиљаде Срба. Кажу да их сада има око 15 хиљада. Они су уважили тренутно стање, а оно што је још највећи проблем је то да се тих 15 хиљада деле на три дела. Највећи део остаје у општини Гњилане, један део иде у Партеш, док се један део припаја општини Ново Брдо. Нажалост, сматрам да Срби неће моћи да постигну одређене интересе из ове децентрализације, јер их је остало врло мало.

❖ У свему томе има и политичке.

Људи су мистификовали реч децентрализација. То је заправо рационализација локалне самоуправе. Тачније увођење реда у локалну самоуправу. Међутим ова децентрализација коју заговара Питер Фејт, односно која је прописана планом Мартија Ахтисарија, има једну замку. Ја сам 2005. године говорио о гурању децентрализације у преговоре о статусу, што практички политизује децентрализацију. Ахтисари је предложио овакву децентрализацију, али је предложио и политички оквир. То је независно и надгледано Косово, у којем би Срби добили неку корист од децентрализације, што се нигде у свету не ради. Ако хоћете функционалност локалне самоуправе онда је ви реорганизујте, али то никако не везујете за статусом. Према томе, да ли је Косово покра-

јина или квази република, то нема везе, јер људи имају потребу за локалном самоуправом. Они су ову децентрализацију промовисали и усвојили као закон.

❖ Није ли касно сада за неке промене ?

Не. Ја се залажем да се ова децентрализација ишчупа из Ахтисаријевог пакета. Да је преузме и преради нека друга организација. Ако ту децентрализацију предложи Савет Европе, који је специјализована организација која се бави локалним самоуправама, а која има искуство са Косовом, ми не бисмо имали разлога да је не подржимо. Иако таква децентрализација носи један мали проблем, а то је да ми имамо општина које су регулисане нашим законима те према томе, никад не можемо признати те нове општине у том формалном смислу, али не значи да не можемо комуницирати или контактирати са њима, а ту можемо наставити сарадњу коју имамо.

ВИШЕ ОДГОВОРНОСТИ

❖ Чини ми се и у Ваше време док сте били посланик у Скупштини ПИС Косова, да је било говора, о децентрализацији Грачанице, Паршеша...

Децентрализација се помиње од самог почетка, јер смо ми то видели као шансу. То ми с терена лако видимо, то се можда у Београду не види тако. Али питање локалне

О СТРАТЕГИЈИ ЗА СЕВЕР КОСОВА

АВАНТУРЕ ПИТЕРА ФЕЈТА

Влада Србије и Министарство за Косово и Метохију одбацили су документ "Стратегија за север Космета" и једноставно га не сматрају валидним, нити се на тај документ у посебном смислу осврћу, осим када га критикују, истакао је државни секретар у Министарству за КиМ Оливер Ивановић.

Он је рекао да шеф Цивилне канцеларије у Приштини Питер Фејт о томе није обавештавао ни Брисел ни ЕУ, нити било коју другу инстанцу. Једна једина веза између ЕУ и тог документа јесте што се у Фејтовој личности крију заправо две функције, а што изазива озбиљну забуну. Наиме, Фејт је и изасланик, тј. специјални представник високог комесара за спољну политику и безбедност ЕУ, а с друге стране оно што он чешће ради јесте да је он и шеф цивилне канцеларије у Приштини, тј. канцеларије која треба да спроведе одбачени план Мартија Ахтисарија, нагласио је Ивановић.

Подсетивши да ту канцеларију, односно Међународну управљачку групу, која је заправо надређени орган Фејту, чине представници 24 земље од којих су 22 чланице ЕУ, уз Швајцарску и САД, признале једнострану независност Косова, Ивановић је указао да они за Србију нису саговорници. Према Ивановићевим речима, процена је да је Фејт направио поменути план на основу договора са косовским Албанцима и с намером да им омогући њихово инфилтрирање на северу Космета и преузимање пуне контроле над тим делом јужне српске покрајине. То би било погубно за преостале Србе на северу Космета. Не могу рећи да је много лакше онима који живе јужно од реке Ибар, али на северу од 1999. године постоје јаке српске институције које нису престајале да раде. У сваком случају, Влада Србије ће наставити да подржава своје институције, без обзира да ли се оне налазе на северу или на југу, а Питер Фејт мора да схвати да овакве авантуре, како називамо његов план, могу само да погоршају ситуацију, односно донесу напетост на северу, а онда и неку непромишљену реакцију, закључио је Ивановић, не кријући незадовољство што је Питеру Фејту Савет министара ЕУ продужио мандат.

самоуправе, јер локална самоуправа по систему какав се примењује на Косову и Метохији, значи преузимање отприлике 70-80 свих проблема које човек може тамо да има. У локалној самоуправи, коју ми контролишемо, имамо могућност да доста проблема решимо, а самим тим и опстанак Срба ће бити лакши. Нама је заправо на крају, направљена замка у преговорима о статусу. Наш преговарачки тим није успео да се избори да се направи децентрализација каква би нама одговарала. Стекао сам утисак да наш преговарачки тим на томе није баш ни инсистирао. Али то је завршен посао, хоћу да кажем да су ти преговори завршени, али није завршено питање децентрализације, ни питање статуса.

❖ *Ипак су Срби изашли у новембру на локалне изборе на Косову...*

Нигде где постоји јака и функционална самоуправа у организацији Републике Србије неће бити одазива на некаквим изборима које евентуално Питер Фејт или косовски Албанци организују. Зато је у Грачаници излазност тако велика, јер ми смо имали јако нефункционалну локалну самоуправу. Зато смо, чим је изгубио већину председник општине у Митровици увели привремене мере. Настојаћемо да ту одржимо праве добре изборе и да кандидујемо најбоље људе. Јер то је брана, то је претња, то је сметња Питеру Фејту и његовим иницијативама.

Када је у питању ова нова општина у Грачаници, чини се да ту имамо само великих обећања И много празних речи. То људи нису схватили, али опет наглашавам, разлози релативно великог изласка Срба у Грачаници, Штрпцу леже у томе да смо ми тамо имали слабо организовану власт.

МАЊЕ ЉУДИ СЕ ВРАЋА НЕГО ШТО ОДЛАЗИ СА КиМ

Тема повратка и опстанка, намеће се сама по себи.

Повратак на свој начин блокира одлазак, јер за сада је тенденција да већи број људи одлази него што се

враћа. Проблем на пример Гњилана, сем безбедности као сталног проблема, а то је заједничко за све Србе поготово оне јужно од Ибра, јесте да немају никакав осећај економске перспективе. Као озбиљан проблем увек истичу то питање запошљавања. До сада је интенција била да се ти људи некако укључе и упосле на буџетским установама, али и томе има краја. То једноставно дође до краја и сад смо дошли управо у ту фазу да морамо тражити друга решења. Рационализација уопште у органима управе и у администрацији ће некако заобићи Косово, односно неће погодити пуном мером, али ће ипак морати неке ствари да се направе, јер неке људе држимо на платном списку, а да они заправо мало или нимало не доприносе општем интересу.

❖ *Има ли решења за њај проблем?*

То што још увек имате статус неангажованих лица, уз само неку минималну зараду, није дугорочно решење. Рекао бих да је веома битно да одржимо вољу људи који желе да се врате, да им помогнемо, да им дамо логистичку подршку, финансијску подршку, али чињеница је да све мање можемо конкретно радити на питању повратка на терену. То очекујемо од наших локалних представника. Они, као и сами повратници морају бити енергичнији у контактима са представницима међународне заједнице, у стварању услова за повратак. А ми их сигурно нећемо оставити на цедилу.

❖ *Проблем како су нам рекли је што да има многа и неиспуњених обећања. Конкретно у Косовском њоморављу, већина прича о томе да им је обећана изградња болнице и још неких других објеката, а да то није испуњено.*

Њихове изјаве морате пажљиво читати. Ако им поставите потпитање видећете да болница није толико битна за Будригу. Тамо је довољан Дом здравља или више амбуланта по селима. Они такав објекат доживљавају као место где ће неко да се запосли. Често су те инвестиције пре свега у функцији запошљавања људи који немају другу алтернативу томе. То је проблем

О ДЕШАВАЊИМА У ЦРКВИ

БЕЗ МЕШАЊА ПОЛИТИКЕ

“Мислим да је добро да се сад политичке партије и појединци не сврставају ни на једну страну, када су у питању дешавања у Рашко-призренској епархији. И то је добро јер се зна да су институција цркве сабор и синод. Појединци који другачије мисле, свакако имају право на своје мишљење, али је црква устројена тако да она не дозвољава политичарима да се мешају у то. Не треба да политичке партије по тим питањима сада заузимају неке ставове и све то политизујемо. Црква заслужује да буде уређена како ваља, добила је новог патријарха, доброг домаћина и сигуран сам да ће они на добробит народа, али и свој властити из ове ситуације изаћи на најбољи начин”, изнео је Оливер Ивановић, свој став о последњим дешавањима у епархији Рашко-призренској.

да људи стално желе да буду запослени у буџетским установама. Ми смо отприлике у ситуацији да имамо 22 хиљаде запослених људи на територији КиМ, људи који раде у буџетским установама, половина њих је радно ангажована, а половина прима минималне личне дохотке. У принципу то је огромна цифра и Министарство тражи решења на неки најбезболнији начин. Економска криза је свуда, а оно што ја покушавам јесте да кажем да људи покушају да размисле о другим запослењима, на пример о враћању у пољопривреду, са свим опасностима што постоје. Да би радили наша је сугестија да почну да размишљају о својим имањима, макар у најближим окружењима око куће. На нама је да остваримо комуникацију са KFOR-ом и да пробамо да утичемо на њих, иако то уопште није лако, да те људе обезбеде, да оштро санкционишу сваки напад на Србина, јер је то начин да се одврате криминалци од таквих активности.

❖ Обично су се сви ти напади сводили на вербалне осуде, а чини ми се да у последњих неколико година није пронађен ни један починилац кривичног дела, напада, ђачке.

У праву сте, то јесте најчешћи резултат њихових истрага. Ми можемо да држимо конференције за штампе, пишемо саопштења, али то не решава проблем. У ситуацији у коју смо дошли, након двадесет година лоше политике, желимо да вратимо поверење међународне заједнице. Било је потребно много лобирања да на пример легалност проглашења независности иде на међународни суд правде. Сарадња са међународним институцијама нам је једини пут.

СРБИЈА УЛАЖЕ МНОГО ВИШЕ ОД КОСОВСКИХ ИНСТИТУЦИЈА

❖ Такође, многи вам замерају да већ неколико година правите зграде за повратнике у Новом Бадовцу и Падалишту, што јавно истичете, а оне још увек нису готове. Истовремено косовске институције завршиле су зграде у Лайљем Селу и већ добили одређен број повратника, који се у њих уселио.

Тачно је, знате и сами што се криво роди, време не исправи. Тако је и са тим пројектом који је направљен без потребне документације. Како да другачије објасним да су пре 4-5 година започели пројекат изградње кућа у Бадовцу, а нису предвидели инфраструктуру. Тај пројекат је у таквој фази, да ако се не заврши за годину дана и ако се људи не уселе у те зграде, оне ће почети да пропадају. Одговорност је и на нама и на Министарству за инфраструктуру и људима из Националног инвестиционог плана. Једноставно паре се морају наћи.

Додао бих још да се не треба заносити превише и веровати овим новим властима у Грачаници. Нека се људи само преиспитају у Грачаници колико то Влада Републике Србије даје кроз квази општину, колико даје кроз плате наставницима и професорима, локалној самоуправи, здравству. Ова влада сада даје десет пута више него што су обећања новоизабраних

ХВАЛА КОЛЕГАМА

У току емисије директно у програм Међународног радија Србија, кога су преносиле и радио станице Макс радио из Гњилана, КиМ радио из Чаглавице и Сити радио из Штрпца, јавио се Срђан Цвејић, службеник канцеларије Министарства за КиМ. Живојин Ракочевевић новинар из Грачанице и Игор Савић, главни уредник Сити радија из Штрпца. Они су изнели тренутно стање на терену, дали своје виђење ситуације и постављали директна питања Оливеру Ивановићу. Зато им се испред Уније овом приликом захваљујемо на уложеном труду и креирању ове радио емисије.

функционера, која можда десет или 15 посто неће бити испуњена на крају ове године.

❖ Становници Штрпца постовавају њихове шта је са обећаним подстицајним средствима, кредитима. Већ дуго их чекају.

Људи су постали свесни да се не могу више запошљавати у државним институцијама тако да је било доста говора око подстицајних средстава за мала и средња предузећа. Још у октобру ишао је други круг око тога коме ће се средства одобрити за мала и средња предузећа, у износу од 110 милиона. После пет месеци ни један мали привредник није обавешетен о томе, о условима да ли је прошао на конкурс или није.

❖ Видите ли у томе и грешке институција у којима радите? И сами сте били привредник, Ви знате шта то значи.

Када бих могао да бирам шта да радим у Министарству верујте најрадије бих се ухватио овог посла, јер је то суштина опстанка. То је основна ствар када безбедност објективно речено је нешто боља. Сад почињу питања економије и опстанка, да буду изузетно битна. Дошло је до интерне критике на колегијуму у Министарству ових дана како једна овако озбиљна ствар није успела да се доведе до краја. Наше грешке у томе, коме треба, а коме не треба доделити кредит, су много много мање него код других који сличне кредите дају. Али зато што комисија иде два или три пута, пре него што се одлучи коме да одобримо тај кредит који је, узгред речено, прилично повољан. Ако нешто значи за пар дана ће бити истакнути коначни резултати, коме је кредит одобрен. Сигуран сам да има и људи из Штрпца који су га добили, али сачекајмо још неколико дана док се то јавно не обелодани. На крају да додам да та средства износе између милион и два динара и то заиста може представљати добар стимуланс онима којима је одобрен.

Разговарао: **Жељко Ђекић**
Фото: **Богдан Меанџија**

РЕПОРТЕРИ УНИЈА ИНФО НА ПЕТОДНЕВНОЈ ТУРНЕЈИ ПО КИМ

ЗАПОСЛЕЊЕ НАЈВЕЋИ ПРОБЛЕМ

Обилазећи просторе Косовског поморавља, Сириничке и Средачке жупе и централног дела Косова, уверили смо се да воља повратника и преосталог српског становништва да ојштану на овим просторима није мала. Оно што већина њих замера властима у Београду, али и Привременим институцијама на Косову је недостигањак пажње и разумевања, преваходно у изналажењу запослења. Кажу да им је доста и хуманитарне помоћи и минималаца, просто желе да живе од свој рада. Да ли је то могуће на просторима где се преко десет процената становништва налази на Заводу за запошљавање, а она друга половина ухлебљење налази у приватним фирмама или разним институцијама, било да су оне финансиране од међународних, српских или косовских институција.

Јасеновик, село у општини Ново Брдо, прва дестинација на нашем пропутовању КиМ, представља један од примера управо наведених констатација.

ПРЕЖИВЉАВА СЕ ОД БУЏЕТСКИХ СРЕДСТАВА

Овде српска заједница има само два извора финансирања. Оба из Републике Србије. Школство и

здравство, односно наставнике запослене у тамошњој основној школи и неколико медицинских радника запослених у новоизграђеној амбуланти. Осталих примања нема, бар не редовних, ако изузмемо минималац, који се такође финансира средствима српског буџета. Понеко прима и “косовску” пензију, али рекоше нам овде да су у мањини. У то нас уверава и медицинска сестра **Цвета**, једина коју смо затекли у згради амбуланта. Пацијената нема, јер лекар из Прековца долази

Јасеновик

САОПШТЕЊЕ НВО „МАЈКА ДЕВЕТ ЈУГОВИЋА“

Поводом информација које се појављују у дневној штампи у вези злоупотребе новчаних средстава прикупљених за потребе народних кухиња на Косову и Метохији, осећамо моралну одговорност да обавестимо јавност о чињеницама везаним за овај немили случај.

НВО „Мајка девет Југовића“ ради још од 2000. године и захваљујући акцији „ЈЕДАН СМС ЗА ЈЕДАН ОБРОК“ успели смо да оформимо четири народне кухиње, које функционишу свих ових година и у којима се хране социјално најугроженији Срби на Косову и Метохији.

По благослову Епископа Рашко-призренског, новац прикупљен за народне кухиње уплаћиван је на епархијски жиро-рачун, а не на посебан жиро-рачун НВО. Средства за наше потребе су подизана из благајне Епархије, а НВО је редовно подносила извештаје Епархији и донаторима о утрошеним средствима.

НВО „Мајка девет Југовића“ у последње време, није био дозвољен пуни увид у стање жиро-рачуна и износ средстава за потребе народних кухиња. Отуда се појавила сумња, и не само у нашем НВО, да долази до одливања средстава за неке друге потребе, што је убрзо истрагом Комисије Св. Архиепископског Синода и доказано.

Наше четири народне кухиње и даље раде са благословом Администратора Епархије Епископа Атанасија и прехрањују 1200 људи. Тренутно се ради на отварању и пете кухиње у гњиланском крају. Користимо прилику да напоменемо да цена једног obroка по особи није 750 динара, као што су неки медији грешком објавили, већ 75 динара.

Позивамо наше донаторе и све људе добре воље да због ових немилых догађаја не престану са помагањем народних кухиња и српског народа на Косову и Метохији јер је Св. Арх. Синод благовремено предузео све мере да заштити фонд који је прикупљен за народне кухиње и тиме сачува морално достојанство наше НВО и целе наше Епархије.

Наша НВО се нада, да ћемо у наредном периоду, уз подршку наших донатора и верног народа, успети да оправдамо њихово пуно поверење.

Светлана Стевић, Председник НВО „Мајка девет Југовића“

само једном седмично. Она је ту да измери притисак преосталом, углавном, старачком становништву, подели им лекове и да по неки савет. Неће пред објектив, али нас моли да не заборавимо да поменемо и невладину организацију „Мајка девет Југовића“, чији активисти свакодневно најугроженијима, а њих је овде већина, доносе један топли оброк. Цвета нас упућује како најкраћим путем стићи до Клобукара, а у знак захвалности ми јој делимо нови број Билтена и календаре.

По прелепом дану, у правом зимском амбијенту, крећемо ка Клобукару, уз пут прекривен снегом и ледом. До овог села, чији становници преживљавају на исти начин као и они из оближњег Јасеновика, стижемо у рано преподне. Само једног мештанина, сусрећемо на друму, наставника из Клобукара запосленог у већ поменутој школи у Јасеновику. Не представља му проблем да сваки дан три километра препешачи у једном правцу и по много горим временским условима, јер за разлику од већине његових сељана има стална и релативно добра примања. Каква имају они други, шта их мучи, да ли ће опстати и остати овде, прочитајте у наставку Унија Инфо.

МИ НИСМО ОДЛАЗИЛИ

Након дужег разговора са мештанима Клобукара, околним путем, преко села Чуљковци, упућујемо се ка Гњилану. На узвишењу код кућа Ђорђевића, затичемо већи број становника села. Навраћамо, поздрављамо се са њима питањем одакле их толико на једном месту. Чекају топли оброк из народне кухиње. Већ познато.

Станоје Ђорђевић, отац троје деце прича нам да ово село није напустио готово нити један становник. Нити мисли. Нису то урадили ни онда када је било на-

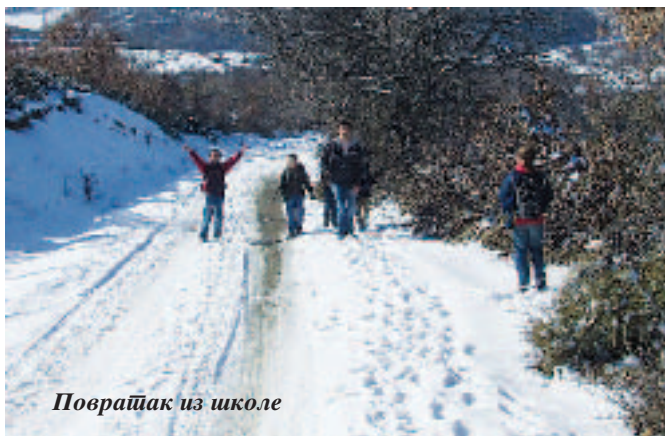
јтеже, а како нам рече наш саговорник, те 1999. године, требало је имати храбрости да се остане. Сада је већ боље. Само и њих мучи незапосленост. Мука их тера на заједнички казан. Поготово оне најстарије домаћице. Кувале би оне радо, али немају више избор као некада. Стисла оскудица, а овај крај није ни раније обиловао богатством. Зато су многи отишли пре свих ових збивања. Остала сиротиња, углавном, рече нам наш саговорник.

НАШИ СМО

Слобода кретања је на завидном нивоу, иако децу из околног Бостана, где иду у школу, увек дочекују са одређеном зебњом. Управо на том путу били смо у прилици, да их нешто касније сретнемо. Видевши их како иду уз стрм друм, зауставили смо кола да их фотографишемо. То их је уплашило, па тако ни упозорење да смо „наши“, на њих није деловало уверљиво. Тек

Чуљковци, у ишчекивању шћолог obroка

Повраћајак из школе

након разговора, са учитељем, који је ишао заједно са њима, мало су се ослободили. Поготово Ђорђевићи, када смо им поменули име оца и наш разговор са њим. Настављамо пут, они на једну, а ми на другу страну. У међувремену смо сусрели и аутомобил народне кухиње. Размишљамо на глас како није лако овим женама чекати на снегу, можда једини топли оброк дневно, а истовремено им ускратити и оно што их највише чини домаћицом, спремање ручка. Уз то размишљање, пролазимо кроз Горњи Макреш, Станишор и улазимо у Гњилане. Наведена села, као и неколико њих на северној страни Гњилане, новом децентрализацијом косовских власти припојена су општини Ново Брдо. Опет српска власт то не призна, а сами мештани ни сами не знају чији су. По оној народној “ни царски, ни спахијски”.

ОСТАЦИ ПАЉЕВИНЕ

А нас пут одводи до још једне децентрализоване општине Клокот, смештене у истоименој бањи. Осим обезбеђења, у њој не затичемо никог. Одатле крећемо у обилазак породице Весић, чија је кућа изгорела у пожару, пред крај прошле године о чему смо писали у прошлом броју.

За само неколико сати ватрена стихија, из још увек непознатих разлога, у сумрак децембарског дана прошле године, однела је све оно што су у последњих пола века стварале три генерације породице Весић.

За разлику од прошлог пута када су нас дочекали још увек неугашени остаци помоћних зграда, сада смо затекли уредно сложене остатке пољопривредних алатки

и машина, са видљивим траговима паљевине. Пријатно нас је изненадио и нови кров породичне куће, истини за вољу покривен снегом. Довољно да киша и снег директно не уништавају оно што је остало од новог дома, где су, одвајајући се од оца и мајке, са три кћерке свој мир потражила породица **Љубише Весића**.

У дворишту смо затекли и најстаријег члана ове породице како храни живину.

У кући мајка са три девојнице, много смиренија од прошлог пута. По косовским обичајима следи послушење, а у томе стиже и Љубиша.

ПОМОГЛЕ САМО КОМШИЈЕ И КОЛЕГЕ С ПОСЛА

“ Све што се десило имали сте и сами прилике да видите. Све је отишло, годинама улаган труд. Шта да кажем осим да се захвалим мештанима села Клокот, пријатељима и мом колективу. Они су заслужни што нам није пропало и оно мало ствари у новој кући. Подигли смо кров, за непуних 4-5 дана, а од влаге не можемо да живимо. Надам се да ћемо за кратко време, два, три месеца моћи да урадимо нешто више. Штала и гаража су приоритет, а имамо обећања од једне невладине организације и српске општине Витина. Многи су упознати са овим проблемом, само питам се да ли ћу поново морати да се вратим у стару кућу. Не може ту да живи осморо људи. Немам више шта да додам, одречно ће Љубиша.

Љубиша Весић

ХУМАНОСТ НА ДЕЛУ

ПОМОЋ ЗА ВЕСИЋЕ

Породици **Весић**, из села Клокот, општина Витина, у децембру месецу, ватрена стихија однела је готово све што су три генерације градиле. Три девојнице, **Марија** (12), **Јована** (10) и **Станка** (6), са својим родитељима остале су без крова над главом.

Унија - Савез удружења интерно расељених лица са КиМ, овим путем позива све оне који могу да помогну ову повратничку породицу, да то учине тако што ће средства преbacити на рачун

ЉУБИШЕ ВЕСИЋА, БРОЈ, 205-1001549154421-93 са назнаком за обнову домаћинства породице Весић.

Кућа Весића - Овако је изгледало у децембру...

А требало би...

Не спомиње, а могао би представнике државе Србије, за коју се борио и даље бори, ни новоизабране представнике децентрализоване косовске општине Клокот, ни челнике српске општинске администрације Витина, ни међународне и косовске институције, а има их. Овом српском домаћину, ваљда понос то не дозвољава, као што му није дозволио ни да оде одавде 1999. године, када су многи сигурније уточиште пронашли у централној Србији. Остаје му само опор укус у устима при изговарању њихових имена. А да ли су се све набројане институције могле сетити овог човека или бар упитати у каквим условима му спавају три девојчице, једна другој до уха. Могли су, али нису.

Питамо га да нам да неки жиро рачун, да то ставимо у новине, можда ће ове речи некога дирнути. Одбија, каже, неће милостињу. На крају, на нашу молбу пристаје, а свако ко прочита овај текст нека одлучи по својој савести, да ли треба да помогне.

Иза нас у касним вечерњим часовима остаје још једна тужна косовска прича, за коју неки, нажалост, нису имали ни реч утехе.

ШТРПЦЕ

Поред моћне америчке базе "Бонстил", настављамо према Урошевцу, а затим ка Штрпцу. Ова најјужнија српска енклава дочекује нас у мраку. Овде су рестрик-

Штрпце

... а уз комисијску помоћ у фебруару изгледа овако.

ције и даље стварност, иако су како смо касније сазнали сада нешто ређе. Након проналажења преноћишта, уз не баш претерану љубазност новопечених "угоститељских радника", излазимо на ваздух. Након свега, шетња путем према Брезовици, по сабласно мрачним и пустим улицама, пред одлазак на спавање, заиста зна да прија.

Већина је за ову граничну варошицу према Македонији, у последње време, чула углавном по политичким скандалима. Од протеривања министра за КиМ Горана Богдановића, до исељавања српске администрације из општине. На ионако компликован живот, мештани ове вароши стављени су на још један испит. Да бирају између српске власти изабране у мају 2008. године и новоустављене крајем прошле године на локалним косовским изборима. Није нам био циљ да се и ми опредељујемо и шире пишемо о томе. Нису ли ин-

Школки прибор - помоћ Српске православне цркве најмлађим жителјима Штрпца

тересантније теме, како је ова општина са својих десетак хиљада Срба преживела протеклих једанаест година? Да ли је новоотворени вртић примио прве становнике и како се они сналазе у новим условима?

Требало би да ове теме буду интересантније, само и ту има један проблем. Не изазивају претерано интересовање за прве минуте дневника, ни за прве странице дневних новина. У нашем часопису свако завређује пажњу и зато се раном зором упућујемо ка Брезовици, тачније у просторије Општинске организације Црвеног крста. Тамо нас чека Вања Пужић, њен агилни секретар, чије активности се ни у ком случају не подударају са његовим презименом. И сам је изненађен тиме да неко жели да пише о њиховом раду. А приче о активностима Црвеног крста има за више страна. И нећемо је пропустити, тако да шире о томе можете да прочитате на странама 18-20.

ШАРСКО ЛАНЕ

Леп назив за још лепшу установу. Нови дечији вртић у Штрпцу. Изграђен на иницијативу Канцеларије председника Републике Србије уз помоћ Извршног већа Војводине. У ствари Војводина је и друго име овог вр-

Вртић „Шарско лане“

тића, насловљено на његовим улазним вратима. Унутра нас љубазно дочекују најмлађи с песмом и рецитацијом, а **Милојка Крстичић**, директорка ове установе, топлим речју и чајем.

“Од идеје 2005. године, до отварања вртића про текло је пет година, иако је технички завршен 2007. године. Две године је, нажалост, требало да почнемо са радом. Вртић је званично отворен 1. јула 2009. године, прича Милојка, истичући за његову изградњу велики допринос Драгана Ђиласа, тадашњег директора Народне канцеларије председника Републике и Бојана Пајтића, председника Извршеног већа Војводине. На почетку је у вртић кренуло 90-оро деце, сада их има преко стотину и то не само из Штрпца већ и околних села. Интересовање родитеља још увек је велико, а Министарству просвете у Београду поднели смо захтев за отварање једног предшколског одељења, јер имамо све услове да оно функционише добро. Услови су

Милојка Крстичић

добри, зграда је новоизграђена, имамо простора за још деце, а посебно бих желела да истакнем ентузијазам и вољу свих запослених у раду са најмлађима. Кадрови су стручно заступљени, а и родитељи се похвално изражавају о њиховом раду”, истиче директорка.

НЕДОСТАЈУ ПРЕВОЗНО СРЕДСТВО И ДИДАКТИЧКА СРЕДСТВА

“ Покушали смо да направимо један ниво цене коштања услуга са осталим вртићима на простору КиМ и сматрамо да је три хиљаде динара по детету прихватљиво. У новој кући много шта фали, али општина стварно нема средстава, па се захваљујемо свим људима који су нас посетили и даривали ову децу поклонима. Пре свих Црвеном крсту Штрпце, чији су се представници већ прве недеље нашег рада сетили да дођу и да деци донесу поклоне. Затим бих се захвалила Војину Ђорђевићу, привреднику из Суботице, који је недавно боравио овде и даривао децу разним играчкама. Наиме, он је за свој 50 рођендан рекао својим пријатељима да њему поклоне играчке и онда је те играчке донео нама. То је заиста једна оригинална идеја. Посетили су нас и представници друштва српско-руског пријатељства, а не можемо да не истакнемо једног свештеника Грчке православне цркве који нас често обилази и дарују нашу децу”, наводи директорка Крстичић. На крају, она је истакла да би вртићу у овом тренутку било неопходно возило за превоз хране и набавка дидактичког материјала, пре свега, дечије литературе.

СУСРЕТ СА ЗЕМЉАЦИМА

У Штрпцу смо посетили и Дом здравља, нажалост, због одсутности директора Зорана Сталетовића, разговор о раду ове реновиране установе, оставили смо за неку другу прилику. Ову смо искористили да посетимо и колективне центре на Брезовици. Неки од њих, прве избеглице примили су непосредно након пада Крајине, давне 1995. године. У једном од њих бившем одмаралишту Електрокосмета, ваш репортер имао је прилику да се сретне са својим сународницима из Лике.

Милену Драгичевић, из родног Радуча, места у општини Грачац, олуја је однела можда најдаље од

*Избежлице из Крајине:
Милена Драгичевић са свекрвом*

свих. Зауоставила се на самом крају Републике Србије на зупону ка скијашким теренима на Брезовици. Ту смо је затекли у једној соби са сином Милорадом и свекрвом.

Тешко им је овде, храбри их једино то што је Милорад одличан ученик средње школе и што се надају да ће бар он проживети боље од њих. Ова породица крај с крајем крпи од свекрвине пензије и ако нешто зараде са стране. А посла овде нема ни за домицилно становништво. Распитују се о заједничким познаницима, одавно се нису виделе са “својим народом”. Поздрављамо се као с најрођенијим и крећемо пут Призрена преко Превалца.

У ПОСЕТИ ГОРЊЕМ СЕЛУ

Овај прелаз на преко хиљаду метара у овим зимским временима показује сву немилосрдност природе. И поред вуче на сва четири точка једва га савладавамо и снимамо кадрове, који подсећају на оне из руских степа. Само неколико километара ниже, код Горњег Села, сасвим другачија слика.

Скрећемо у Доњу махалу овог села и упућујемо се ка кући **Слободана Вучковића** једног од првих повратника у Средачку жупу. Само он зна како је било вратити

Превалац, снимање у изузетно оштеженим условима

се овде септембра 2002. године, преживети погром 2004. године и даље остати. Не прича много о

прошлости, радије говори о томе како свакодневно препешачи 15 километара или са пријатељима недељом излази у лов. Ипак, његова прича завређује да се објави у посебном тексту, а моћи ћете да је прочитате у наредном броју. Снимајући кадрове села све је видљивије како се ненастањене, разрушене и покрадене куће, све мање опиру зубу времена и небриге. Мало се Горњосељана вратило, свега тринаест, а питање је колико је и међу њима оних стварних. Многи су имали жељу да обнове куће, пре свих они из Горње махале, коју је до својих последњих дана чувала једна од најстаријих житељки. ИРЛ из Горње махале су у више наврата показивали велики интерес за повратком, чак месец дана и боравили у Горњој махали, али нису наишли на разумевање да им се куће обнове.

У Поткаљаји се ипак гради, али не за Србе

Данас је у Горњој махали пусто, чује се само завијање ветра, кроз разрушене и напуштене српске домове.

НОЋЕЊЕ У ПРИЗРЕНУ

Зато је у Призрену, у раним вечерњим часовима, гужва. Ђаци се враћају из школа, стари Призренци, чини се и сами у мањини у свом граду, изашли у вечерњу шетњу. Једина сличност са Горњим Селом је у томе што ни овде нема Срба, или је остало само толико да се на прсте могу избројати.

Остављамо ствари у једном од новоизграђених призренских хотела и крећемо у шетњу градом. Друштво нам прави, или боље рећи ми њој, једна од преосталих мештанки. Окуражила се, кажу да пре није излазила. Води нас на колаче, прича са познаницима, подсећа се на нека лепша времена. Драго јој, а и нама. Некако се у друштву лакше подноси ова прохладна зимска ноћ. Враћамо се до музичке школе и примећујемо уз вечерња светла, да се Поткаљаја ипак гради. Овде не важе једнаки аршини за све. И док Срби морају тражити специјалне дозволе да им се куће обнове у амбијенталном стилу то за неке друге заједнице не важи. Сила Бога не моли, рекли би наши стари. И таман док причамо о томе, са цркве Светог Ђорђа зачују се звона. Полагано нас подилази језа, одавно их нисмо чули у Призрену. Прија, мора се признати. Крајичком ока посматрамо

реаговање Албанаца. Не примећујемо неке промене код њих, бар не споља. Драго нам је, можда се заиста мултиетичност враћа на мала врата. Само мора се бити опрезан, јер кога су змије уједале и гуштера се боји.

КОД ОЦА МИХАЈЛА

У обновљени парохијски дом код цркве Светог Ђорђа, већ дуже времена вратили су се монаси. Посећивали смо их при сваком доласку у Призрен. Пре уласка у порту цркве легитимишу нас младе припаднице КПСа.

Пред парохијским домом, осећа се мирис купуса. Касније од **оца Михајла**, “чувара” ових светих здања, сазнајемо да то припрема за сутра. За госте после литургије која ће се служити поводом празника Три јерарха. Неке од жена доносе колаче, кажу да сутра због посла неће бити присутне на служби, па тако дају свој допринос богатој трпези. А да је богата и укусна, те да

У порти цркве Св. Ђорђа

је отац Михајло изврнредан кувар, имали смо прилике да се уверимо сутрадан, након литургије. А скупило се више од пола српских душа у Призрену. Ако се зна да их тренутно у граду има осамнаест онда то и не представља неку цифру. Чини се да су остали они најјачи и најхрабрији и зато и они заврећују посебан текст, па макар их било, како рече службеник локалне канцеларије за заједнице, толико да на један лист папира могу стати све са свијим генералијама.

И док се казаљке ближе поноћи, уморни и изгладнели одлазимо у један од ресторана у непосредној близини Шадрвана. Пријатан амбијент, врхунска храна и услуга, помаже нам да овај четврти дан на “турнеји” по КиМ, остане упамћен по лепом сећању.

ШИРИ СЕ ЛАПЉЕ СЕЛО

Након јутарње литургије обилазимо канцеларију за заједнице у пресељеној општинској згради у некадашњем здању Банкоса. Љубазни домаћини причају нам о животу заједница, малом броју повратника, али и све мањем националном набоју у Призрену. Са доста резерве најављују повратак у Горњу Србицу, а посебно истичу проблем незапослености припадника

Алија Ајрадини

свих народа. Након разговора са **Ајрадином Алијом**, директором канцеларије, снимамо предивне кадрове Призрена са општинске зграде. Можда нам само сумаглица квари предиван поглед ка Поткаљаји и обновљеном храму Светог Ђорђа.

Журимо, очекује нас пут ка Лапљем Селу. Посета повратницима у новоизграђеним зградама, још један од зацртаних радних задатака. Снег у призренском крају замењује ситна, али хладна киша у околини Приштине. Случајно или не, ђаво би га знао, у насељу смо затекли и **Сашу Рашића**, министра за заједнице и повратак у Влади Косова. Још једна прилика да се испуни новинарска бележница. А питања када је повратак и опстанак српске заједнице, има на претек. Исто онолико колико су наведеном министру постављали и новопридошли станари. Од грејања, услова, уговора о коришћењу станова до оног незаобилазног на КиМ, а ПОСАО?

Питања за министра Рашића

По одласку министра обилазимо станаре. Задовољни су условима становања, тешко им је преломити како да врате и остали део породице. А нова локална власт у Грачаници баш устрајна. До јуна може, како тако, од јула желимо да видимо комплетне породице. Која је друга опција, питамо. Нема станова, одговарају одречно.

Крећемо пут Београда, са вечитом дилемом, да ли идемо кући или од ње?

Забележили: **Жељко Ђекић** и **Златко Маврић**

БОЈАН СТОЈАНОВИЋ, ГРАДОНАЧЕЛНИК НОВОФОРМИРАНЕ ОПШТИНЕ ГРАЧАНИЦА

ИСКОРИСТИТИ ПОВОЉАН ТРЕНУТАК

“Већ од априла месеца крећемо са изградњом зграде болнице, као и реконструкцијом саобраћајнице од улаза у Грачаницу, до излаза код Кишнице. Завршићемо пут Грачаница - Лайље Село са тротоарима и уличном расветлом. Након тога и излетишће код места које се популарно зове “Чесма”, на путу између Грачанице и Лайље Села. Решићемо и саобраћајни сквер код скретања за Лайље Село, где више неће бити дивље паркирања. Ради се нова зграда општине, средиће се фудбалски стадион у Грачаници. У плану је изградња хале спортова у Лайљем Селу, а постоје и други мањи или већи инфраструктурни пројекти, у свим насељима наше општине, чија ће изградња ускоро почети”, износи, Бојан Стојановић, главне ставке из Акционог плана нове локалне самоуправе.

На локалним изборима, одржаним у новембру месецу на Косову, које власти Србије не признају, највеће поверење више хиљада гласача изашлих на биралишта у новоформираној општини Грачаница, добили су представници Самосталне либералне странке. То им је омогућило да на првој конститутивној седници, одржаној крајем прошле године, њихових 12, заједно са још седам одборника других странака, положи заклетву и почну процедуру, како рече Бојан Стојановић, новоизабрани градоначелник, “успостављања локалне самоуправе која ће имати прагматичан механизам за решавање практичних и потреба становништва централног Косова без велике политике, чији ће основни циљ бити техничко решавање ствари које живот значе”.

❖ *И први градоначелник Грачанице, у конкуренцији седам кандидата, добио је уверљиво највише гласова, иако да га очекује изузетно тежак посао у решавању нагомиланих проблема. Да ли је свесћан одговорности задатка који се прихватио, било је наше прво питање.*

Наравно да задатак пред којим се налазим није нимало лак. Проблема заиста има пуно. Десет година живимо у неком чардаку из бајке, ни на небу ни на земљи. То је довело до нелегалне градње, односно до нарушавања комплетне инфраструктуре. Путеви су нам у веома лошем стању. Школе, како тако. Акутан је проблем са зградом болнице, тако да и поред јако доброг медицинског кадра, она ради у неадекватним условима. Култура је испод сваког нивоа, а ни спорт није много одмакао. То су само неки од проблема са којима морамо одмах да се суочимо.

ПЛАНОВИ И СРЕДСТВА

❖ *Постоје ли планови како да превазиђете наведену ситуацију?*

Ми имамо јако амбициозне, али реалне планове како то да учинимо. То ћемо у наредном периоду и да покажемо. Оно што смо урадили у првих месец дана јесте издавање једног акционог плана општине Грачаница везаног за пројекте у 2010. години. Њиме је обухваћено свих 16 насеља у општини, са 280 пројеката које треба урадити, а почетак радова првих 70 објеката требало би да крене већ у априлу месецу. У преговорима смо са представницима Европске комисије, USAID-ом, амбасадама које су изразиле интересовање да уложе одређена финансијска средства у општину Грачаница и другима. Наравно, да све ово у причи звучи лако, али ми смо свесни да ће ту бити пуно проблема. Упркос томе, уверевам вас да смо спремни да се суочимо са свим наведеним изазовима.

ПРИВАТИЗОВАНА ШКОЛА

“Замислите, неко је дозволио људима да откупе учioniце од школе, направе станове, а да при том и не живе у Грачаници, нити имају намеру да живе. Сада општина намерава да прави тржни центар на том месту и ти исти људи нам траже да по квадрату платимо цену која је већа него у центру Ниша, Краљева или Крагујевца. То је наша прича о српству, о бусању у прса. И на крају останемо са поломљеним ребрима или поплавленим грудима, а то није добро”, износи Стојановић, један од по њему карактеристичних примера владавине права доскорашњих структура у Грачаници.

❖ *У уводном излагању истакли сће основне пројекте зацртане у акционом плану општине које ћеће ускоро да градиће. Њима су већином обухваћени Грачаница и Лајље Село. Неће ли шиме бићи зајосстављена остала насеља у општини?*

Не. Свако село ће отприлике добити оно што им је по њиховом мишљену приоритетно. Нека канализациону, нека водоводну мрежу. У плану је и изградња уличних расвета, спортских терена, реновирање одређених школа, Домова културе, а све би то требало да крене већ од априла месеца. За наредни период од 2011-2013. године, урадићемо нове планове у складу са предвиђеним буџетима, јер очекујемо доста прихода и из сопствених извора финансирања. Очекујемо нове квоте од пореза, јер много тога се изградило, а оно што је била пета зона за Приштину, мислим на објекте уз магистралу, за Грачаницу ће бити прва. Тако да ће и то увећати приходе.

❖ *Које још приоришћеће имаше ?*

Морамо да урадимо регулациони план и детаљни генерални урбанистички план. Управо сада инсистирам да се што пре среди центар Грачанице, да преместимо импровизоване киоске, јер не може да се поред средњовековног манастира налазе такви објекти, који својим изгледом руше амбијенталну целину једне овакве знаменитости. Не можемо причати о томе како су нам светиње најбитније, а имати сточну пијацу поред зидина манастира. То тако више неће моћи и ми смо одлучни да то што пре решимо.

❖ *За све што, пре свега, је пошребан новац...*

Добро је то што је сада интересовање за финансирање и општине Грачаница јако велико и ми морамо да искорис-

тимо то интересовање које ће постојати наредних пар година. Средства за ових 70 пројеката износе два милиона и четиристо хиљада евра, укључујући болницу, халу спортова, фудбалски стадион, асфалтирање улица. Она су обезбеђена од донатора и од одређених министарстава. Милион евра је општински буџет, осамсто хиљада је од Министарства за заједнице и повратак, а 400 хиљада евра је добијено од Канцеларије за заједнице Владе Косова.

ПРОБЛЕМ НЕЗАПОСЛЕНОСТ

❖ *У Грачаници је много младих, углавном незајослених људи. Да ли наведени акциони план садржи и градњу индустријских објекта у којима би се они могли зајослићи?*

Не. Ово је акциони план за инфраструктурне пројекте. Једну озбиљнију студију о економском развоју општине Грачаница тек ћемо радити. Надамо се да ће бити готова до 1. јула и то представља веома озбиљну ствар. Много ближа нам је идеја запошљавања младих у оне привредне гране за чији развој овде постоје предуслови, као што су туризам и пољопривреда. Градња капиталних објеката везаних за производњу у времену економске кризе тешко може да заживи. То опет не значи да се тога одрече.

❖ *Шта што конкретнo значи?*

Имамо манастир Грачаницу, као и велики број других светиња на Косову, тако да то видимо као центар за један вид туризма, где може да се запосли одређени број младих људи. Наравно не сви, али кроз запошљавање у институцијама система, у просвети, у здравству, ово је један од могућих праваца смањења незапослености. Такође, младима треба дати шансу за покретање малих бизниса. Озбиљно приступамо решавању тог проблема, јер нама је највећи потенцијал географски положај. Близу смо великог града и то морамо да искористимо. Раније су ова села хранила Приштину, један велики град, а та шанса још увек постоји. Морамо да охрабримо те људе, да крену поново у пољопривредну производњу. Нико разуман неће тражити посао за 300 евра, ако може на свом домаћинству да заради више, а уз то да води један мирнији живот и да за резултате свог рада одговара само себи. То је један од основних задатака, пре свега општинског Директоријата за јавне услуге, пољопривреду и шумарство. Приоритети би требало да буду производња млека, меса, јаја...

ТЕРИТОРИЈА И СТРУКТУРА ОПШТИНЕ ГРАЧАНИЦА

“Општини Грачаница припада више насеља. Грачаница, Бадовац, Сушица, Доња и Горња Гуштерица, Ливађе, Добротин, Суви До, Лепина, Угљаре, Лапље Село, Преоце... То је територија централног Косова и покрива 1131 квадратни километар. СО Грачаница има 19 одборника и седам директоријата, а у плану је да се формира још један. Хоризонтална структура општине Грачаница је успостављена, сада су у току припреме не би ли успоставили и вертикалну структуру, како бисмо успели да одговоримо свим потребама грађана”, истиче Стојановић.

ОДГОВОРНОСТ ПОВРАТНИКА

❖ У последње време, у оштини Грачаница, доста се радило на повратку. Направљене су и делом уселене три зграде са 60 станова у Лайљем Селу, а зграде се још две. Како гледаш на повратак расељених?

Општина Грачаница ће и даље наставити да ствара услове за одрживи повратак, међутим, бавити се овим чиме се ја бавим, не подразумева велику дозу осећања. Више подразумева велику дозу одговорности. Поручио бих свима да су добродошли, ко год жели да се врати, али ће морати да се врате пуним капацитетом, односно са свим члановима породице. Деца треба овде да иду у школу и да овде заједно градимо будућност. Та прича да пријавите седам чланова породице, па двоје изнемоглих људи ставите на терет општине и на терет локалног становништва, једноставно више не пије воду, то више неће моћи да прође.

❖ Шта им још поручујеш?

Треба створити позитивну климу, позитивну атмосферу и чинимо све да тако и буде. Међутим, када се све то постигне, имате другу страну приче да неко жели да дође само да би продао некретнине. То није добро за нас, зато што ће је купити можда они који нису Срби. Доћи ће до промене демографске структуре и ово је и порука свим повратницима да и они буду мало одговорни, да схвате да се тешком муком обезбеђују средства за повратак.

Сви треба да знају да има људи којима је наша помоћ стварно неопходна. Има међутим и оних других који могу себи да остваре егзистенцију, да не оптерећују нити буџет Владе Србије, нити косовски буџет, нити буџет међународне заједнице. Жеља нам је да се враћају млади, деца, да не ширимо гробља, већ школе и вртиће. Можда некога ова прича погађа, али ја размишљам о будућности свих оних који су остали овде. Желим да видим преко брда, а не само испред себе.

❖ Осим наведених зграда у Лайљем Селу, у Вашој оштини се већ дуже време зграде две зграде које финансира Влада Србије, у Падалишту и Новом Бадовцу. Имаш ли неке информације о томе и да ли си у контакту са представницима Министарства за КиМ Владе Србије?

Нажалост, контаката немамо. Ми смо спремни за сарадњу, али не знам зашто, намерно нећу да кажем друга страна, јер смо сви овде Срби, то неће. Не желимо да неко добије и кућу и стан и сад неким приватним везама покушавамо да видимо ко се налази на тим листама, јер сваки њихов функционер има неку своју листу, тако да не можете да установите која листа је права.

То што се толико година граде ове зграде, мора да постоје одређени разлози. Да будем мало ироничан, можда је разлог кашњења висока технологија изградње. Наравно да је добро да 72 породице добију кров над главом, али морамо да испоштујемо основне услове, а то је да не смемо да дозволимо да неко добије кућу или стан, па да је сутра или прекосутра прода. Станови које ми делимо, дају се повратницима на коришћење и могу се пренети у наследство, али не могу да се отуђе. Морате схватити да овде неко има намеру да остане да живи и да ви уколико не испоштујете одређене услове угрожавате његов опстанак.

❖ Како мислиш да би се проблем могао најбезболније решити, једноставно да више нема једне и друге стране. Да постоји само једна, српска.

Нема јединства код нас и долазимо до тога да једни друге оптужујемо. Ја сам расположен за сарадњу. Стварно не прозивам никога, никога нећу прозивати да нема добре намере, али ћу прозивати за одређена (не)дела која су учињена. Колико дуго се гради пут Грачаница Лапље Село? Општини Грачаница недостаје 425 хектара земљишта које је било друштвена својина. Сада се раде озбиљне истраге по питању ко је то урадио. Зашто се сви не укључимо у ту акцију. Потписан је споразум Београда и међународних институција. Шта је са сарадњом са правосудним и царинским органима? Знате ли колико жита и брашна поједе косовски Срби. Ви не можете да извезете брашно и житарице, осим за српске средине. Када узмете све те податке испада да 50 тона брашна поједе сваки косовски Србин месечно. Где је ту искреносту у бављењу косовским питањем? Сачуваћемо манастире, цркве, црквиста на даљину? Нећемо. Док се дими из оцака и док се пале српске свеће биће Срба, кад то престане више нема ни Срба нити наставак приче о Србима. Када решавамо питања косовских Срба треба да размишљамо о томе, а не о расељеним гласачима у Нишу и Пироту.

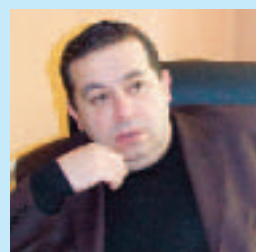
Неки људи кажу да не би смели овако да причамо. Мене кад боли зуб, ја одем код зубара, па тако и са овим кад ме боли ова прича, ја једноставно морам да је изнесем. Можда неко и нађе слуха за све то, па крене набоље.

Разговарао: **Желько Ђекић**

Фото: **Златко Маврић**

Биографија

КАКО ДО ЦИЉА?

“Рођен сам у Приштини 5. фебруара 1971. године. Тренутно живим у Добротину, највећем и најочуванијем селу у централном Косову, у породичној кући. Ожењен сам, отац троје деце Вука (12), Луке (10) и Теодоре (8). Завршио сам средњу школу у Приштини и Факултет за менаџмент у Београду. Био сам аполитичан, за изборе пре пет година нисам ни знао да постоје. Бавио сам се приватним предузетништвом. Међутим, када сам видео да се само “професионални Срби” баве решавањем наших питања, са групом пријатеља одлучио да се ми бавимо политиком, а не она са нама. Представник сам свих људи, без обзира на политичку припадност, јер ми овде немамо времена за политичке партије. Нажалост, више нас интересује однос Вашингтона са Пекингом, или Москвом, него да ли ћемо саградити школу за нашу децу. Треба наћи циљ у животу јер, ако га имамо, можда и дођемо до њега”, каже о себи Собан Стојановић.

ИСПИТИВАЊЕ СНАГА

Новоизграђено насеље у Лапљем Селу

Прва група повратника у Лапље Село дошла је 15. јануара. Укупно девет породица уселило је у нове станове. Почетком фебруара придружило им се још осам породица, тако да су зграде у повратничком насељу оживеле. Нажалост, ове породице још увек нису комплетне, неке ојравдано, а неке не. Многима од њих деца редовно похађају школу или студирају, тако да се њихов долазак очекује крајем јуна. Има наравно и оних, придошлица са жељом да обезбеде стан, добију докумената, па да га можда сутира и отуђе. Представници Министарства за заједнице и повратак, у чијој се организацији и изградило ових 60 станова, а зајочетно нових 40, кажу да ови дружи неће проћи. До јуна, најкасније до јула ће се знаћи ко су прави повратници, остали ће морати да напусте ове станове и неће друже пронађу пребивалиште, катјезорични су из Министарства. Зато би се фудбалским жаргоном могло рећи, да ћемо у наредних неколико месеци имати жесито испитивање снага на терену.

ДОЗА РЕЗЕРВЕ

Када је почела прича о изградњи ових станова, у коју је активно била укључена и Унија, преко своје канцеларије у Приштини и удружења расељених на терену, чији је задатак био да испитају жељу оних који би желели да се врате на КиМ, а да при томе то не буде место из кога су избегли, читав овај пројекат узиман је са великом дозом резерве.

Причало се да се ови станови праве за Албанце, како би се изменила демографска структура у Лапљем Селу, затим за функционере српске заједнице који раде у косовским институцијама, за прање новца и слично. Да су заиста намењени повратницима и то онима који живе у централној Србији у колективним центрима или безусловним просторијама, за које плаћају кирију, нису веровали ни потенцијални повратници када су представници Уније закуцали на врата, вршећи анкете о њиховој жељи да се врате.

Иако је за сада тешко доносити неке конкретне закључке, из онога што смо се видели на на терену, чини се

да постоји воља и повратника и организатора повратка, да зацртани циљ овог пројекта буде и остварен.

ОМОГУЋИТИ ИНТЕГРАЦИЈУ

У то нас уверавају и Саша Рашић, министар за заједнице и повратак, али и нови градоначелник Грачанице у разговору вођеном на ову тему.

“Сигурно ћемо размишљати о свакој породици појединачно, ми смо редовно са њима овде и ја и људи из мог министарства. У консултацијама са њима поставићемо неки разуман рок, оквирно крај јуна, да се породице комплетирају. Помоћићемо им да децу упишу у школе, које су наомак ових зграда. Један од разлога што смо имали овакав приступ повратку, што смо омогућили људима да бирају где желе да се врате, тамо одакле су или тамо где има услова за интеграцију након повратка, је тај што је ово једна срећена средина. Преко пута насеља је школа. Деца ће моћи да је похађају на матерњем српском језику, заједно са својим вршњацима одавде. Такође здравствене установе су ту преко пута, болница у Грачаници десетак километара удаљена. Имамо, условно речено, и своју српску локалну самоуправу, што представља добре предуслове за повратак. Можда они нису идеални, али сигурно су најбољи на Косову тренутно”, истиче Рашић.

Услови су много бољи, него у колективним центрима и местима где су људи плаћали кирију за станове, сматра Рашић и додаје да ће повратницима олакшати социјалну и економску интеграцију, новоформирана општина Грачаница са својим органима.

Министар Рашић у разговору са повратницима

“Српска заједница је већина на простору ове општине и она је нама на услузи. Тако ће овим људима институције и службе које ће профункционисати у најскорије време, сигурно брже и лакше излазити у сусрет, него онима где се на челу локалних самоуправа налазе друге заједнице. Од језика, па на даље. Још две зграде, са 40 станова се граде и надам се да ће до краја ове године, уз подршку UNHCR-а и општинске власти у Грачаници, овај простор добити 40 нових, мало већих породица”, сматра министар.

РЕПОРТАЖА

Ипак највећи проблем ће представљати запослење, односно од чега ће ови људи моћи да остварују лична примања.

“Тачно је да је недостатак посла, односно извора прихода највећи проблем. Знам да је физички долазак из места расељеништва у место повратка данас најлакши део процеса, онај најтежи део јесте интеграција и опстанак ових људи. Да би обезбедили њихов опстанак морамо им наћи посао или неки извор прихода. У свакодневној комуникацији са општинским структурама у Грачаници, са ресорним министарствима, као што је оно за рад и социјалну политику. Сигурно ћемо учинити све и покушати да добар део људи буде запослено и да сами стварају приходе. Верујем да ни они сами не желе да зависе од некакве социјалне или хуманитарне помоћи, него од властитог

ПУТОКАЗ ОСТАЛИМА

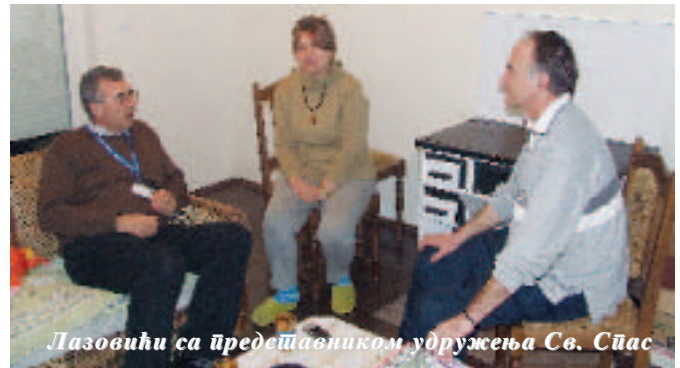
Даница Илић и њен син **Небојша** живели су до избеглиштва у Ђаковици. Стигли су 15. јануара међу првим породицама. Једина примања која имају су минималац из буџетских средстава Србије. “Ми смо се спасили беде”, прича Даница, алудирајући на разне смештаје које су имали у Србији, а чији закуп није могао да подмири наведени минималац. Они очекују решење за стан, а ако буде могућности за повратак у Ђаковицу, у шта сумњају, можда би се и тамо вратили. Овде им је за сада добро и како нам рекоше не желе да се враћају у централну Србију. Министар Рашић, обећао им је пуну помоћ локалне самоуправе око сређивања папира, похвалио њихов однос према повратку и пожелео да пример породице Илић буде путоказ свим истинским повратницима у Лапље Село и уопште на Косово.

рада, а ми ћемо им у томе и помоћи, закључује Саша Рашић, додајући да се нада да ће до лета овде бити смештено 72 породице.

ЗАДОВОЉНИ СМЕШТАЈЕМ

Новопридошли станари су, готово сви, задовољни условима смештаја. Станови су добро изграђени, кажу нам, а поједине неправилности у изградњи биће лако отклоњене. То задовољство видљиво је и код породице Лазовић, која је посредством удружења “Свети Спас”, евидентирана у колективном центру у Лештанима, а ново уточиште пронашла у комфорном стану Лапљем Селу.

Витомир и **Гордана Лазовић** су радили у Комбинату коже и обуће у Пећи, одакле су прогнани 1999. године. Све време су живели у колективним центрима заједно са троје деце. Каже да ће и децу да врате овде, а посебно истичу задовољство најмлађег сина, када је дошао овде и видео лепо намештен стан. Сумњају у повратак у Пећ, а опет желе да живе међу својима. Добро су се уклопили међу прве повратнике и имају само једну жељу, да бар једно од њих добије посао. Остало ће све бити лакше, наглашава педесетогодишњи Витомир, додајући помало у шали, а помало и озбиљно, “ако ништа друго, бар ћу умрети на своме”.

Лазовићи са Представником удружења Св. Спас

ДОЋИ ЋЕ И ДЕЦА

Апостол Величковић, из Обилића тренутно уточиште пронашао је у Житорађи. Живи са мајком и троје деце. Вратио се овде и задовољан је условима. Вратиће се мајка и деца **Сања** (18), **Светлана** (17) и **Немања** (14), јер тамо више нисмо имали нормалне услове за живот. Сматра да би требало да добије већи стан, али задовољан је и овим, намештеним свим покућством, шпоретом, машином за веш и опремљеном кухињом. За сада прима помоћ од UNHCR-а, како је предвиђено, али би им, каже добро дошао бар један топли оброк дневно.

У његовом стану затекли смо и **Драгана Сташића** из Дугоњива, села у општини Клина. За сада се вратио само он. Жена и два малолетна сина још су у централној Србији. Једина препрека њиховом повратку за сада је посао. Када би га добио ни тренутка не бих размишљао о томе да ли ћу остати овде, истиче Драган.

Радослав Перишић је самац, а затекли смо га код Призренца кога сви његови сународници знају као **Јоца Боксер**. Перишић је задовољан са својих 27 квадрата стана. Није ожењен, брат ће остати у Великој Плани са својом породицом, а он ће овде покушати да се скући, кад већ није могао у родној Пећи.

Апостол Величковић и Драган Сташић

И Јоца је задовољан смештајем. Није с тим што на прави начин није решено њихово тренутно боравиште. Помоћ је мала, а и онако оскудне финансијске резерве се брзо топе. Овде је са женом и ако пронађе посао, ни он би имао ништа против да остане ту.

Ж. Ђ. и З. М.

У ПОСЕТИ ПОВРАТНИЦИМА У КЛОБУКАРУ, ОПШТИНА НОВО БРДО

Крећући се од Грачанице, ка оштини Ново Брдо, њачније повраћничком насељу Клобукар, највећа нам је недоумица била да ли ћемо ући некога шу и зашећи. Наиме, ириликом наше последње посеће овом селу, због незадовољства повраћника изграђеним кућама и немогућности зайослења, мнози од наших њадашњих саговорника рекли су нам да ће, ако се ускоро услови живота не поправе, ово повраћничко село поново оустеиши. На нашу, али и њихову срећу није. Али да је број оних који се иренућно њамо налазе гошво иреиловљен, није било шешко видеиши.

СТАЊЕ НЕПРОМЕНЕЊЕНО

По доласку наше екипе, преостали мештани полагано су почели да излазе из својих кућа и упућују се ка згради предвиђеној за заједничке просторије и несућеној фабрици чајева и преради лековитог биља. А онда почињу приче.

ПОПУЦАЛЕ ИНСТАЛАЦИЈЕ

“Од нашег момента доласка, а то је било 4. јула протекле године, до сада се такорећи ништа није променило”, први се за реч јавио, како то и ред налаже, **Милорад Симјоновић**, представник села.

“Оно што су урадили до тада то је било све. Ништа није урађено и прихваћено од наших сугестија на поправљању кућа, које су, још једном желим то да истакнем, грађене од некавалитетног материјала. Ми смо ставили примедбу и комисија те куће још увек није примила. Тражили смо од њих да изврше реконструкцију кућа и да поправе све оно што нам фали, али изгледа да су наше речи отишле у ветар, тако да до сада ништа није урађено по том питању. Конкретно, у овом зимском периоду, доказано је, нажалост, да смо били у праву. Водовод и канализација су нам попуцали већ код првих мразева. Готово сваки дан је једна кућа остајала без воде”, истиче **Симјоновић**, нововећи да је од 17 кућа у 11 дошло до различитих кварова. Од пуцања цеви, преко отпадања плочица, до смрзнутих шахтова за воду.

САСТАНЦИ БЕЗ РЕЗУЛТАТА

Због свега наведеног у више наврата мештани су тражили да са надлежним институцијама одрже састанак и како би се покушао направити договор шта и како даље. Причају да су у Приштини имали састанак код Саше Рашића, министра за повратак и заједнице и да су и тамо склопљени неки договори. Пре неколико дана одржан је Одбор села и мештани очекују да се до марта месеца њихови предлози уваже.

“Сматрамо да се мора испоштовати предвиђени

буџет, који се односи на економску одрживост, за сваког повратника. Сваки повратник, без обзира на делатности чиме се бави треба да добије 2,5 хиљада евра и да од тих средстава он покуша да нађе неку делатост са којом би могао да се бави, како би могао да сам зарађује за хлеб, а не да живи од социјале”, наводи Симјоновић.

Нашу констатацију да је концепт документом било предвиђено да се део тих средстава уложи у машине које би служиле за прераду шумског биља и производњу чајева, Симјоновић не оповргава. Каже да је тачно то што ми говоримо, али да је било и организационих проблема око формирања задруге. Пре свега, он наводи да је било проблема око добијања личних докумената у новој општинској власти, која је већински албанска, али да то није оправдање. “Потребно је направити удружење грађана, тако да сами можемо да конкуришемо за неке пројекте, јер досадашња прича сводила се само на то да је већина потенцијалних донатора говорила, да ми нисмо правни субјекат, додајући да смо ми организовани повратници и да треба да се обратитимо НВО „Свети Никола“, која је вршила имплементацију нашег пројекта. Зато још једном тражимо од ове организације да испоштује све договорено у концепт документу, пре свега буџетске ставке, односно да се тај новац утроши наменски”, истиче представник села.

БЕЗ РЕШЕЊА ЗА КУЋЕ

“Наш циљ је био да се повратници ту задрже, да не буду викендаши него да ту остану. Нажалост, прошао је већ осми месец, а ми немамо никакво решење о кућама у којима смо смештени. Ми се још једном захваљујемо породици Трајковић која је дала земљиште за изградњу кућа, али то треба и правно решити. Требало би да се упише да смо ми власници земљишта, свако од нас, за сваку кућу, па тек онда да добијемо решење као корисници куће. Чак није битно да ли ће куће бити, према неком причању, дате на коришћење 99 година, ми само тражимо да се испоштује оно што смо зацртали у кон-

ТРАКТОР

засадимо своја имања, да земљорадничка задруга профункционише и да након тога крене са радом и наша фабрика за прераду биља и чајева “ разјашњава Милорад Симјоновић, ситуацију са трактором.

Неки од мештана су нам се пожалили да се добијени трактор не користи како треба. Да је закључан и да човек задужен за њега већ неколико месеци није у Клобукару. Довољно разлога да представника села питамо да нам то мало разјасни.

“ Пре свега желимо да се захвалимо НВО “ Девет Југовић “ што су нам поклонили трактор. Ми смо га искористили. Првих пет кућа су поорале готово 15 хектара земље. Сада је трактор закључан јер немамо где да га користимо. Тачно је да задужена особа за њега већ неко време због приватних послова није у селу, већ се налази у Крагујевцу. Ако треба он може одмах да дође и да трактор ставимо у функцију. На пролеће ћемо да га активирамо, да пооремо што више земљишта, да чајем

цепт документу и да сваки корисник мора добити решење о плацу на своје име, као поклон од г. Трајковића. То мора да се испоштује без обзира на све околности, а према најновијим обећањима специјална комисија која ће извршити увид у затечено стање и правно регулисати ову материју требало би да се састане у марту месецу”, упознаје нас Симјоновић.

ИМА И ДРУГАЧИЈИХ МИШЉЕЊА

Да ипак има “викендаша” уверавају нас неки од тренутно смештених лица у насељу. **Горан Филић**, радио је у расељеништву у Смедереву две, три године. Вратио се пре шест година у околно село, а сада живи у Клобукару у кући која се води на име његовог брата. “Подржао бих ове људе са сталним боравком овде, јер је њихово опредељење да остану заиста чврсто. Само њих је мали број. Има, нажалост и оних других примера, где су неки добили куће, однели ствари из њих и оне сада зврје празне. Међутим, морамо их разумети, овде мало ко и од нас сталних становника има посао. Тешко је живети од хуманитарне помоћи. Поготово ми млади. Немамо основних услова ни да се оженимо, да оснујемо породице, добијемо децу. Једино тако ће Клобукар заживети. Без младих нема ништа”, истиче Филић, додајући да њему није решено ни стамбено питање, а себе сматра истинским повратником.

Позива нас у кућу. У кухињи поотпадале плочице, отвор за димњак попуцао. Треба ли да се каже нешто, више за себе констатује Филић, док крећемо у обилазак других кућа.

МЛАДИМА НАЈТЕЖЕ

Један од млађих у селу је и **Ненад Трајковић**. За њега се заиста с правом може рећи да је један од ретких који се вратио на своју земљу. Наиме, његов отац поконио је земљиште за свих седамнаест кућа направљених у насељу.

“Откако сма отишао одавде 1999. године, готово да нема већег места у централној Србији у коме нисам радио, од Лесковаца, Ниша, Димитровграда, Београда, Смедерева, Новог Сада, Фрушке горе... Посао на грађевини је тежак. Ради се од јутра до мрака. Дневнице мале, а трошкови велики. Негде се плаћала кирија, од 100-150 евра, а тешко је зарадити у данашње време толике паре. Да не говоримо о томе да човек мора да се обуче, храни... Зато сам одлучио да се вратим овде где сам одрастао, провео рану младост. Било је обећања да ћемо добити запослење и мислио сам, као што су обећали да ће да испуне обећања да нам дају две и по

Ненад Трајковић и Горан Филић у њиховом плану

хиљаде евра за ту економску одрживост. Планирао сам да купим машине, хилти бушилице, брусанице, односно већину алата са којим знам да рукујем. Јер овде се праве куће, имало би ту много посла за мене. Међутим, од тога нема ништа. Проблеми су настали и са документацијом. Тешко можемо да извадимо личну карту, да би се пријавили на биро за запошљавање. Један докуменат извадиш, они траже други”, износи своје проблеме Трајковић.

НАСТАВНИЦИ БЕЗ ДЕЦЕ

У Клобукару живе три наставника, а у насељу нема ниједно дете. Један ради у Слиову, а двојица у школи у Јасеновику.

“Могућност да се деца врате постоји. Ја се надам да ће после јуна месеца, после завршетка школске године, људи видети да овде постоје услови за живот. Пошто имамо неке полупразне куће могли бисмо једну од њих оспособити за школу. Наставнике имамо, још само деца да дођу. Лепо је било чути их по повратку у августу, како трче насељем. Надам се да ће се нека од вишечланих породица одлучити за повратак, а ми ћемо се потрудити да им омогућимо услове да деца могу редовно да се школују”, закључује Симјоновић, позивајући сва ИРЛ која су пријавила за повратак у овој години да то ураде што пре.

Задовољан би био и да му се да култиватор или нека друга машина за обраду земље. Могао би да сади воће, има много земље. У опцији су и пластеници, јер му се вода налази само два метра испод земље, тако да би могао уз добре агротехничке мере да узгаја и поврће. Углавном, нада се некој донацији, у супротном, већ у априлу месеца вратиће се за Србију, јер овде не може да се опстане.

А имао је другачије планове при повратку, да ради, да живи овде, да ствара породицу на своме имању.

МИ СИГУРНО ОСТАЈЕМО

Идемо ка кући **Станка Трајковића**, Ненадовог оца, човека који је својим сународницима покљонио земљиште, само да изградња крене, а са њом и повратак.

Поклон НВО „Мајка девет Југовића“

Станко живи са супругом **Благицом**, тешко је болестан, оперисао је грло, па не може да прича. Његова супруга нам каже да јој није жао те земље, само нека су овде сви скупа, да она и Станко не буду сами.

“Задовољна сам што нам је кућа изграђена. Имам воду, струју, намирнице неопходне за живот. Ћерка ми

Благица и Сјанко Трајковић са комисијом

је близу, одем до ње, она до нас. Ту је и Ненад, Станков син из првог брака. Сада ћу да садим башту, да наредне године лакше спремам зимницу. Раније у кући нисам имала воду, сада имам. Ипак смо на своме. У Србији смо тешко живели. Било је добрих људи, дали су нам кућу, али стару, неусловну, без воде, а пошто нисмо имали пара искључили су нам и струју. Било је тешко и зато ми је драго што смо се вратили. Овде сигурно остајемо. Од невладине организације “Мајка девет Југовића” добили смо козу, вепра. Ручак од њих добијамо сваки дан, преко народне кухиње у Прековцу. Имам и кокошке, а када дође пролеће има и земљу да радимо. Биће боље, уверена сам у то и нас двоје сигурно не одлазимо више из Клобукара”, у даху ће Благица, замоливши нас да се у њено име захвалимо Светлани Стевић, из НВО Мајка девет Југовића.

На крају Благица нам показује козу, вепра, кокошке и, онако полугласно додаје, само да јој Бог поживи мужа све ће бити у реду. Решиће се ваљда и проблем са набавком лекова, што им тренутно задаје највише мука.

Забележили: Ж. Ђ. и З. М.

ОДГОВОР МИНИСТРА

“Министарство за заједнице и повратак, по усвајању концепт документа, сва средстава која су одобрена пребацило је на рачун НВО “Свети Никола “ Косовска Каменица. Ми смо од нашег партнера НВО “Свети Никола » у складу са обавезама проистеклим из уговора о пројекту, тражили да он од извођача радова, ангажованог од њихове стране, захтева од извођача радова, да поправи одређене недостатке, односно одради посао како треба. Колико су у томе успели не знам. Што се социоекономске стране тиче, по концепт документу предвиђено је да две хиљаде евра за ту компоненту буду удружене у један пројекат, сушара и производњу чајева. Те машине се налазе тамо, а главни улогу у покретању производње, осим мештана, треба да игра општина Ново Брдо. Надам се да ће се ти људи удружити на прави начин и почети да се баве скупљањем и производњом чаја и лековитог биља”, одговорио је на неразјашњена питања мештана, Саша Рашић, министар за заједнице и повратак .

У ПОСЕТИ ОПШТИНСКОЈ ОРГАНИЗАЦИЈИ ЦРВЕКОГ КРСТА У ШТРПЦУ

- Сви становници општинске Штрпце, након јуна 1999. године, остајући у окружењу и изолацији, дуже време су били корисници хуманитарне помоћи. Временом, како се број донаџора смањивао и како је помоћ требало дајти само онима којима је стварно најнеоходнија, ми смо израдили одређене критеријуме и сврстали сва ња лица у осам категорија. Тако да се стварно држимо њога и у евиденцији тренутно имамо 250 породица са негде 750 лица корисника хуманитарне помоћи. Све њо захваљујући донаџорима који нас нису, до дана данашње, заборавили. Задњих неколико година њо је најчешће влада Републике Србије, дославом породичних пакета, а велику помоћ добијамо и од Грчке православне цркве, као и других донаџора прича за Унија ИНФО Вања Пужић, секретар ОО ЦК Штрпце.

ПОДЕЉЕНО ПРЕКО 10 ХИЉАДА ТОНА ПОМОЋИ

- Нерадо се сећамо тих неколико дана јуна 1999. године, када је овим путем испред наше канцеларије прошла колона од 13 хиљада Срба и неалбанаца, са простора Призрена. Ти дани су за Штрпце били одлучујући. Остати и опстати, или се придружити тим великим колонама које су се покренуле ка избеглиштву у правцу централне Србије, било је велико питање - евоцира Пужић успомене, од пре готово једанаест година.

УЗ ПРОГНАНИКЕ

Ни становници општине Штрпце тада нису били поштеђени. Киднаповано је 12-оро људи, а њих пет је

КОЛЕКТИВНИ И ПРИВАТНИ СМЕШТАЈ СКОРО ХИЉАДУ ПРОГНАНИХ

“ У четири колективна центра Електрокосмет, Вила Тршења, Јуниор - Ски клуб и Лахор, још увек живи негде око 150 породица, односно 350 лица. Они су остали на овом простору у нади да ће што пре да се врате у две суседне општине Урошевац и Призрен, из којих су прогнани. Колективни центри свих ових година примају и финансијску и материјалну помоћ од стране Републичког комесаријата за избеглице. У току 2009. године, имали смо две посете републичког комесара, који је са сарадницима обишао колективне центре. Повратак или интеграција? У ком правцу ће ићи њихова даља судбина видећемо. Желим да нагласим да поред тих 350 расељених смештених у колективним центрима имамо око 500 прогнаних који се налазе у приватном смештају у 12 насеља на простору наше општине”, таксативно набраја Вања Пужић.

убијено. То је створило додатну психозу страха за сопствену безбедност, али је велика већина мештана Штрпце остала. Са њима и више од две хиљаде лица из избегличке колоне.

- То су дани који се не могу заборавити, а наш Црвени крст, као сећање на њих већ десет година за редом 14. јуна одржава своју скупштину. Ми смо једна од ретких организација на КиМ која је у том тренутку остала у свом седишту. У старту је то била можда и симболична помоћ, да неком у тој колони пружимо флашу воде или парче хлеба, међутим касније смо се организовали и све је добило неку своју форму. Имали смо велики број донатора, међународних и других, тако да смо могли да много квалитетније бринемо о тим људима. Пошто је Брезовица имала велики број туристичких објеката, ми смо за већину прогнаних, који су одлучили да поделе добро и зло са нама, обезбедили смештај. И данас, после десет година тог великог страдања, већина тих људи живе у колективним центрима. То су била тешка времена -са уздахом прича Пужић.

ДЕСЕТ ХИЉАДА КОРИСНИКА

- Ми смо у том часу били имплементациони партнери свих међународних организација које су вршиле дистрибуцију разних хуманитарних помоћи по КиМ. Првих шест месеци после јуна 1999. године ЦК Штрпце је имао десет хиљада корисника. Сви житељи који су се затекли на простору наше општине су били корисници помоћи коју смо ми дистрибуисали у храни јер смо се једноставно тих дана нашли у изолацији, у неким условима који су били начином живота исти као у гету. Ми смо могли да се организујемо унутар енклаве, а долазак у енклаву и изласка из ње није било Тих дана, односно тих месеци, Црвени крст је већ у августу заједно са UNMIK-ом и KFOR-ом организо-

УЗ БРАТСТВО МАНАСТИРА СВЕТИ АРХАНГЕЛИ

“Од 1999. године, као најближа организација Црвеног крста, помагали смо монаштво манастира Свети Архангели. Након вандалског чина терориста, 17. и 18. марта кад је манастир спаљен народ Сириничке жупе је показао да му та светиња много значи. Када је покренута обнова манастира 1200 људи одавде четири месеца радило је на његовој санацији. Ми смо били у ситуацији да транспортујемо грађевински материјал, као и да обезбедимо храну за људе који су радили на обнови. Близкост са братством манастира траје и данас. Приликом обележавања крсне славе манастира 27. јула долазе велике групе људи са простора централне Србије и ми тада пружамо логистичку подршку како бисмо помогли монасима да та светковина прође у најбољем реду”, наводи Пужић.

вао хуманитарне конвоје и људи су се из Штрпца, ка централној Србији и обрнуто, кретали све до негде 2005. године. Искључиво у колонима одређеним данима, у одређено време, праћени снагама KFOR-а. Упркос пратњи, било је жртава у тим конвојима, било је и рањавања и повређивања, нешто што сигурно нећемо никада да заборавимо. Ти конвоји су, поред осталог, били једина шанса да стигне некаква хуманитарна помоћ са простора централне Србије и она је већ првих недеља почела да стиже. Ми смо тих дана били имплементациони партнер светског програма хране и многих других организација, а пре свега, највећу помоћ смо примали од ЦК Србије и од Републичког комесаријата за избеглице, али и од великог броја организација које су ту помоћ организовале прикупљањем на простору Војводине и централне Србије. Тада смо скоро у свим местима у општини имали наше пунктове, покушавајући да људима једном месечно поделимо основне животне намирнице, јер у том часу у продавницама нисте имали шта да купите и да сте имали новац. Тих истих првих дана смо остали без струје, јер су далеководни стубови били минирани, без телефонских линија, без теле-

Помоћ најугроженијима

визијског и радио пријемног сигнала. Поред свега, успели смо да опстанемо, иако и данас имамо велике проблеме. Таман када смо мислили да ствари иду на боље, да се стишавају, догодио се погром 17. марта. Опет смо имали прихват једног мањег броја људи са простора општине Призрен. Али смо тих истих тих дана, имали и две жртве у селу Драјковце. Одмах смо се вратили у изолацију. Није било изласка и уласка у енклаву. Опет смо се вратили на функционисање конвоја, гета. Опет смо се припремили за дистрибуцију и снабдевање десет хиљада људи - истиче Пужић

ЈЕДИНА ОРГАНИЗАЦИЈА ЦК НА ТЕРЕНУ

Осим што је покривала подручје општине, ОО ЦК Штрпце своју делатност вршила је и у суседним општинама, јер су тамошњи органи Црвеног крста престали са радом. - Већина организација ЦК из тих наших суседних општина се повукла заједно са својим становништвом. Један мањи број становништва је међутим остао и ми смо морали да будемо присутни на трену, тих првих дана, како бисмо вршили евакуацију преосталих Срба у Качанику,

УЧЕНИЦИ РЕДОВНО НА ЛЕТОВАЊУ

Ученици у Норвешкој

Штрпце има око 1 100 ученика у основном образовању. Негде око 500 ђака у средњем, а у предшколском узрасту око 600-650 деце. Разним поводима, као што су Божић, Свети Сава или нека друга манифестација, Црвени крст им се нађе на услузи.

“Задњих десет година више од хиљаду ученика основних школа је преко организације ЦК Штрпце било на одмору и рекреацији у разним одмаралиштима у власништву ЦК Србије. Највећи број њих је био на мору у просторима ЦК у Баошићу. Кроз то одмаралиште је прошло преко хиљаду ученика из три основне матичне школе, а само у прошлој години 75 ученика. Желим посебно да истакнем да је група од 22 ученика из основних школа боравила 12 дана у Норвешкој, а њихови домаћини су били Срби избегли са

простора КиМ и Крајине. Не треба ни говорити шта је то за њих значило и са каквим су се утисцима вратили, наводи Вања Пужић.

ПОМОЋ ГРЧКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ

ОО ЦК посебну захвалност дугује представницима Грчке православне цркве који су и ових дана донели већу количину хуманитарне помоћи. Ову помоћ испред монаха Митрополије Менаполис Варнала, допремио је отац Пратенијус, један велики хуманитарац. Када се каже да је то урађено по 25 пут, за протеклих година, онда је било какав коментар сувишан. Том приликом, поједине породице добиле су и финансијску помоћ, а отац Пратенијус поделио је поклоне и најмлађим становницима Штрпца у вртићу "Шарско лане" - није заборавио да истакне несебичну помоћ братског народа Грчке, секретар ОО ЦК Штрпце.

Урошевцу и Призрену. После неколико месеци је дошла једна група Горанаца овде код нас, па смо се и са њима организовали и дистрибуисали храну за становништво Горе. Негде до августа 2005. године, били смо присутни у свим нашим суседним општинама - реферише Пужић, додајући да је у тих првих пет година после егзодуса, ЦК Штрпце дистрибуисао више од десет хиљада тона хуманитарне помоћи, добијене од разних донатора.

НИСУ ЗАПОСТАВЉЕНЕ НИ РЕДОВНЕ АКТИВНОСТИ

Иако је ситуација и данас тешка све ово време, седам запослених и преко 80 волонтера бавило се и редовним активностима, као што су на пример рад с младима, давалаштвом крви, помоћи старим и изнемоглим људима...

- Рад с младима на обуци из прве помоћи у нашој организацији ни једног тренутка није био запостављен. Млади су показали велико интересовање за завршавање обуке. Имамо квалитетне инструкторе и створили смо могућност да ти млади учествују на покрајинским и републичким такмичењима. Карактеристично је то да се прошле године покрајинско такмичење одржало на Брезовици после 32 године, а наш Црвени крст је био, како су нам рекли, добар организатор. Ни резултати нису изостали, тако да можемо да се похвалимо да су у последњих неколико година наше екипе заузеле прва места у Покрајини, а учествовале су и на државном првенству и забележиле добре резултате - не крије задовољство секретар ОО ЦК Штрпце.

ДОБРОВОЉНО ДАВАЛАШТВО КРВИ

- Овај народ овде у Сириначкој жупи, интерно расељена лица и сви њени житељи, свесни су колико су нам други помагали и колико нам је то било значајно за опстанак, па зато и они знају шта је то помоћ у невољи. Поготово помоћи људима којим је у датом тренутку потребна крв. ЦК Штрпца три пута у току једне године организује редовне акције давалаштва крви и за задњих неколико година имамо процентуално највећи број давалаца на простору Покрајине, а по статистици, са 4,23 процента налазимо се међу првих десет општина у Србији. Ове акције организују се у сарадњи са Заводима за трансфузију крви из северног дела Косовске Митровице и Грачанице, где се наши људи и лече наглашава Пужић, истичући још један од програма

које спроводи његова организација.

Ради се о програму кућне неге и помоћи старијим

људима. Само током ове зиме, захваљујући донаторима, тридесет породица снабдевано је огревом, али и са другом неопходном помоћи, како би могли преживети у изузетно тешким зимским условима.

ПЛАНОВИ ЗА ДАЉИ РАД

Обично када се заврши календарска година у сваком послу свде се рачуни и праве планови за будућност. ОО ЦК Штрпце ни овде није изузетак.

- Борба за опстанак српског бића на КиМ још није завршена. Мислимо да би било најбоље када би српска заједница могла да остане и опстане на простору Покрајине. Ми бисмо волели да се што мање бавимо дистрибуцијама хуманитарне помоћи. Жеља нам је да се младим људима створи могућност запошљавања. Имамо доста образовних кадрова који завршавају факултете по централној Србији, Косовској Митровици и када бисмо њима, али и другим незапосленим омогућили да живе од свог рада, био би то највећи успех целе ове заједнице. Истовремено, да ми у области пружања и деобе хуманитарне помоћи мало смањимо активности и посветимо се оним делатностима, којима се баве наше колеге у централној Србији, били бисмо изузетно срећни - закључује на крају разговора Вања Пужић, секретар ОО ЦК Штрпце.

Забележио: **Жељко Ђекић**

Фото: **Златко Маврић** и **Архив ОО ЦК Штрпце**

ОЖИВЕЛЕ ЦРКВЕ НА КОСМЕТУ

У првој недељи ускршњег поста међу грађанима Приштине који живе у самом граду, али и онима који су расељени у Грачаници, Чајлавици, Лапљем Селу и другим селима у околини, пронела се вест да ће у суботу, 20. фебруара 2010. године бити обављено мало освешћење цркве посвећене светом Николи у Приштини. То су потврдили владика Атанасије Јевтић, администратор Епархије Рашко Призренске и Викарни Епископ Лиљански Теодосије, када су шеснаесто у овој цркви служили помен пострадалима у минираном аутобусу у Ливадицама. Присутствовало је десетак верника док је литургији присуствовало око две стотине људи.

Црква у Приштини зидана је у осамнаестом веку на темељима још старије цркве, док је припрата дозидана касније у време владике Никифора. Оно што је у овој цркви посебно је иконостас који су радили мајстори надалеко чувене дебарске школе. Поред цркве се налазило старо гробље где су Пришtevци сахрањивали своје покојнике све до 1912. године.

СВЕ ВИШЕ ВЕРНИКА

У мартовском насиљу 2004. године, црква је спаљена, а надгробни споменици и крстови поломљени и почишћени. Остао је само један саркофаг. Седморо Срба који су живели у црквеној махали заједно са свештеником, војници KFOR-а извели су из града. Сада се ови чувари храма најрадосније враћају својој цркви. Кућа **Илије** и **Благуне Трајковић**, оскрнављена и полупорушена, налази се прекопута цркве, а они већ шест година живе у контејнеру у Грачаници. Илија је лупао звона свих година до рушења цркве о празницима и најављивао долазак ретких Срба. Његова радост када је поново повукао уже и звоно одјекнуло, била је немерљива.

Од прошлогодишње летње славе верници су често походили своју цркву и доносили дарове. Тако је даровано неколико тепиха и стаза, везених прекривки и чаршава и много икона различитих светитеља. Црква још увек није иконописана и нема олтар. Са бочног и олтарског зида који су преживели паљевину отпада малтер и нагорели остаци дрвета. Емоције су увек бурне.

Сваки пут када верници долазе у своју цркву има их све више.

ОСВЕШТАНА ЦРКВА Св. ЂОРЂА

Сутрадан, у недељу, освештан је и саборни храм Светог Ђорђа у Призрену. Литургију су служили тројица владика уз саслуживање више свештеника и монаха из различитих цркава и манастира. Ректор призренске Богословије измештене у Нишу био је ту са професорима. Верници су

стигли из Велике Хоче, са Брезовице, из Грачанице и метохиских села. Радост сусретања и свечаности видела се на лицима присутних.

Јоца Боксер (тако се представио) који има кућу у Поткаљаји вратио се пре две недеље у Лапље Село. Тврди да је то само пут до повратка у његову кућу. Јер, он је и своју мајку која је пре неколико година умрла у околини Београда, сахранио, ипак у свом родном Призрену.

За литургију у Призрену сазнао је касно увече, али се ипак снашао, отишао је до Брезовице и изјутра на време стигао у свој град.

Станислав Вељковић из Урошевца после прогона обрео се у Белој Цркви. Вест о освешћењу цркве у Призрену натерала му је сузе у очи. Сетио се својих ученичких дана у овом граду где је учио средњу грађевинску школу. Становао је у кући поред Богословије, улица Светосавска број један. Богословија је имала број један а. Сваке недеље богословци су предвођени тада Владиком Павлом, Ректором, Архимандритом Методијем и професорима пролазили кроз град и одлазили у Храм Светог Ђорђа где су служили литургију.

БИЛО НЕКАД

Вељковић, и сам из богоугодне породице, силазио је у паркић испред цркве и седао на клупу. Тако је, пратећи хорско појање младића, срцем присуствовао литургији. Јер, ученицима је улазак у цркву био забрањен. Памти да су две његове другарице, обе су имале име Вера, једна из Приштине, друга из Ђаковице, отишле у цркву на Велики петак. У понедељак су биле истеране из школе.

Угледни професор грађевинске школе, архитекта Милан С. Тајић, Пећанац, сваке недеље ујутро силазио је у кафану “ Душанов град ” на кафу. С обзиром да је увек заштитица свог ученика на клупи, једном је застао и питао га шта он ту ради сваке недеље.

“ Слушам славује ” одговорио је ученик.

“ Вељковићу, знате ли да славуји певају ноћу? ”

“ Професоре, седните поред мене да чујете... ”

Професор је сео и одмах разумео свога ученика. Наредних недеља на клупи су заједно седели ученик и професор. Понекад, о празницима, настављали су дружење и у “ Цар Душану ” где је професор наручивао лепињу и пет ђевапа за ученика који је био далеко од своје куће.

Тридест година касније Вељковић је у свом селу Заскок пројектовао цркву која је озидана и посвећена светој Петки. Када је ‘99. требало да буде освештана, колона је излазила из села, а црква је у буктињи остала за њима. Једино што је остало, сада су успомене и ретке фотографије.

На различитим путевима срце се саставља у љубави према завичају. Успомене на професора (недавно је прочитао читуљу) и на Призрен, царски град, трају од хиљаду деветсто шездесет и четврте године.

Текст: **Радмила Вулићевић**

КУЛТУРА И ДУХОВНОСТ

Црква Св. Николе...

Приштина:

... служење владике Аџанасија.

Црква Св. Борџа...

Призрен:

... прва литургија након обнове.

Отац Михајло служио је литургију...

Призрен:

... у цркви Св. Николе у присуству верног народа.

Фото: Жељко Ђекић, Радмила Вулићевић и Златко Маврић

КРА КОСОВО ОБАВЕШТАВА СВОЈЕ КОРИСНИКЕ

КРА Косово је у потрази за корисницима за које је донета одлука КРА. Због недостатка ваљане адресе и/или телефона за кориснике, нисмо у могућности да им изађемо у сусрет и ступимо у контакт са њима.

УКОЛИКО СТЕ РАСЕЉЕНО ЛИЦЕ СА КОСОВА И МЕТОХИЈЕ КОЈЕ ЈЕ ПОДНЕЛО ЗАХТЕВ И ОЧЕКУЈЕ ОДЛУКУ ОД КРА (КОСОВСКА АГЕНЦИЈА ЗА ИМОВИНУ), А У МЕЂУВРЕМЕНУ СТЕ ПРОМЕНИЛИ АДРЕСУ БОРАВКА У СРБИЈИ, ПОТРЕБНО ЈЕ ДА О ПРОМЕНИ АДРЕСЕ ОБАВЕСТИТЕ:

КРА У ПРИШТИНИ,
Ул. Nazim Gafurri 31,
Телефон: 038/249 936

или
УННСР КРАЉЕВО,
Цара Душана 38/III,
Телефон: 036/312 543

УННСР БЕОГРАД,
Крунска 58,
Телефон: 011/3082 100

Зграда КРА у Приштини

КОЈИ ЋЕ ПРОСЛЕДИТИ ИНФОРМАЦИЈУ О ПРОМЕНИ АДРЕСЕ КРА У ПРИШТИНИ.

Чланице Уније

Божур – Смедеревска Паланка, Француска 20, тел: 026/313-893, e-mail: bozur@verat.net

Глас Косова и Метохије – Београд, Скадарска 40а/II, тел: 011/275-4436, e-mail: gkim@eunet.rs, www.glaskim.rs

Завичај за повратак – Крагујевац, др Јована Ристића 212, тел: 034/387-714, e-mail: zavicpro@infosky.net

Југ – Краљево, Цара Душана 27/39, тел: 036/323-220, факс: 036/320-430, моб: 064/612-79-66, e-mail: agrkovic@yahoo.com

Свети Никола – Луја Адамича 26 Д, Нови Београд, Тел/факс: 011/26-06-930, e-mail: svnikola@scnet.ty

Свети Спас – Београд, Балканска 25, тел: 011/2686-161, e-mail: svetspas@eunet.rs, www.svetispas.org

Срећна породица – Ниш, ТПЦ Калча ламела Д, I спрат, бр. 121, тел: 018/290-066, e-mail: vulicevicr@bankerinter.net

Унија – Канцеларија у Београду – Крунска 15, тел: 011/324-5410, 323-1005, 303-5392; Факс: 303-5393 e-mail: unijakm@eunet.rs, www.unijakm.org

Унија М – Мујо Уљћинаку 5, Приштина, + 381(0)38 227 987, + 381(0)62 518 108, + 377(0)44 897-578, e-mail: program@unijamkosovo.org, programunijam@yahoo.com

УНИЈА ИНФО – Главни и одговорни уредник: **Жељко Ђекић**; Уређивачки одбор: **Бранислав Скробоња** (председник), **Златко Маврић** и **Радмила Вулићевић** (чланови); Технички уредник: **Гордан Блажић**; Насловна страна: **Жељко Ђекић**

Адреса редакције: Крунска 15, 11000 Београд, тел/факс: 011/323-1005; Факс: 303-5393; e-mail: unijakm@eunet.rs

Штампа: "Maxima Graf", Петроварадин; Тираж: 5000 примерака; Бесплатан примерак; ISSN 1820-3531, COBISS.SR-ID 117382153